

HARSÁNYI ZSOLT

A LEBEGŐ SZÍV

KÖLTEMÉNYEK ÉS MŰFORDÍTÁSOK

SINGER ÉS WOLFNER
IRODALMI INTÉZET R.T. KIADÁSA
BUDAPEST

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-073-0 (online)
MEK-14428

TARTALOM

KÖLTEMÉNYEK

A LEBEGŐ SZÍV
A ROSSZAK
APÁMHOZ
PLEIN AIR-FESTMÉNY
ÜKANYÁM
A LELKEM ELOSONT EGY PILLANATRA
PIROS, OLASZ GYÚJTÓ
HAJNALI IMA
SOLUS ERIS
ÚJ MAGYAROK
PIROS VIRÁG
NAPRENDSZER
KIÁLTVÁNY
MÁMOROS HAZATÉRÉS
KISVÁROSBA ÉLEK
BAROMFI-SZIMFÓNIA
LEZUHANTAM
POÉTIKA
VERS A RÍMHEZ
HÚSVÉT
IFJUSÁG
ERDEI ÚT, AHOL KETTEN JÁRTUNK
1918. II. 23
A MÉLY KÚT
MÁRCIUS
KETTESBEN ÖNMAGADDAL
ÉJSZAKA A KOMONDORRAL
GŐZMALOM
NAGYPÉNTEK
CHILDE HAROLD A HALÁSZBÁSTYÁN
ELMENNI
SZÜLETÉSNAPOK
MORS
A LÉT MÁS, MINT AZ ÉLET

MŰFORDÍTÁSOK

SZERESS (Catullus)
SZEGÉNY AMEÁNA (Catullus)
MEGHÍVÁS (Catullus)
MEGHALT A VERÉB (Catullus)
A FALUSI ÉLET DÍCSÉRETI (Horatius)
MÁTYÁS KIRÁLY OROSZLÁNJA (Janus Pannonius.)
A LÁZADÓ ERDÉLY (Janus Pannonius.)
KÖLTŐ A HADJÁRATBAN. (Janus Pannonius.)
MÁTYÁS KÉT EREJE. (Janus Pannonius.)
POGYEBRÁD LEÁNYÁHOZ (Janus Pannonius.)
VÍZKERESZT (Janus Pannonius)
SZONETT ASSZONYOMHOZ (Berni)

SZONETT A HÁZASSÁG ELLEN (Berni)
MIATYÁNK (Luther)
FOHÁSZ (Luther)
AZ ÖREGSÉG PANASZAI (Voltaire)
A MAGÁZÓ ÉS TEGEZŐ LEVÉL (Voltaire)
ROUSSEAU (Voltaire)
APRÓ VERSEK (Voltaire)
SÍRÓ EMBER, NEVETŐ EMBER (Voltaire)
A NŐ (Rousseau)
A HARANGOK (Poe)
A HOLLÓ (Poe)
PONTE AL MARE, PISA (Shelley)
ÖNMAGAD (Herder)
A KÉT GALAMB (Kleist)
ELSŐ RÓMAI ELÉGIA. (Goethe.)
HARMADIK RÓMAI ELÉGIA (Goethe.)
HETEDIK RÓMAI ELÉGIA (Goethe.)
TÍZ EPIGRAMMA. (Goethe.)
VÁGY (Schiller)
TAVASZ (Schiller)
REMÉNY (Schiller)
ISTEN VELED, PÁRIS (Béranger)
A RABNŐ. (Hugo.)
BÚCSÚ. (Musset.)
PIRKADÁS. (Longfellow.)
NINCS MINDÍG TAVASZ. (Longfellow.)
FÁRADÁS. (Longfellow.)
FEBRUÁRI DÉLUTÁN. (Longfellow.)
KÉRÉS. (Sully Prudhomme.)
ÉSZAKI-TENGER. (Heine.)
VELENCE. (Heine)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
DAL. (Heine.)
SZERENÁD (Rellstab.)
ESTE (Chamisso.)
EGY ÁRIÁHOZ (Körner.)
VÁGY (Körner.)
A TÜRELMETLEN
A CSODA (Rednitz.)
BUDAPEST (HULLÁMHOSSZ 545) (Morand.)

Anyámnak

KÖLTEMÉNYEK

A LEBEGŐ SZÍV

Én, amikor még meg sem lettem,
Hontalannak elvégeztettem.

Porlényemet az Isten újja
Rámutatván magasra húzta.

Hogy homlokom az eget lökje,
S lábom lent járjon mindörökre.

Lábomnak jó ez. Szép szerényen
A vert úton taposva mégyen.

Jó nemkülönben homlokomnak:
Gőgös, dicső napkeltét hordhat.

De szívem közbül mit csináljon?
Hová borúljon, merre álljon?

Alássan, szegényen leszállna,
De felfelé húz minden álma.

S ha a felhőket ostromozná,
Lehúll szegény. Mert nehéz hozzá.

A ROSSZAK

Engedjétek hozzám a rosszakat,
kiket mindenki más megátkoz,
kik nem mehetnek senki másához.

A galád hazudozók jöjjenek
felpattanva az aljas harcra,
fejök édesded félretartva.

A kegyetlen kéjencek jöjjenek,
Nyálas hevöktől izgatottan,
Dülledt szemök vérrel futottan.

A kárörvendezők is jöjjenek
Ádáz kéjökkel boldog gondban,
És viczorogva: „Úgy-e mondtam.”

Jöjjenek az erőszakoskodók
Tigrismorgással, jéggaraggal,
Csizmájok sarkán vércsatakkal.

A sóvárgó irígyek jőjjenek,
Csikorgó, tátott, pusztá foggal
És körmük-vájta vad marokkal.

A szívtelen kevélyek jőjjenek,
Amint sarkán legörbül ajkok,
S a gög nehéz palástja rajtok.

Mind jőjjenek irtóztató sokan,
Dúlva, röhögve és hörögve,
Kik elátkoztattak örökre.

A jóknak jó. A jók ne jőjjenek.
Ők áldott, tiszta végzeteknek
Kék mindenségében lebegnek.

De ah, a rosszak boldogtalanok.
Szörnyű bajukban szenvedőket
Megölelem, megáldom őket.

APÁMHOZ

Gyerekkoromba néző tágranyílt szem
Kit forró vággyal nézne és idézne,
Ki egyszer élt, s oly furcsa, hogy ma nincsen,
Sujtásos termet, kackiás vitéz te,
Huszár, halott, emlékre mindenem!
Egy perc akadt feléd tekintenem.

Apám, finomkezű és karcsú férfi,
A múltból nézel rejtelmes szemeddel,
Amelynek útja másnak messze tért ki,
S köznap, család, élet felé veszett el,
Apám! Fejem kezembe hajthatom.
Egy perc akadt hozzád sóhajtanom.

Kopott nagyúr te, én szomjas fiúcska,
Mi akkor együtt s mégis messze éltünk.
Szégyellős, gyáva voltam. És te lusta.
Úgy múltál el, hogy mink sosem beszéltünk.
Nem vagy többé! Éjjel van. Itt vagyok.
Most nézz reám, hogy könnyem mint ragyog.

Beszámolok most: tőled mim maradt rám.
A név, a név. Én sáfarkodtam azzal.
Megélek. Néha bőven, néha gyatrán,
Hordván virággal, hordván néha gazzal.
Hordom bús göggel, hordom mint keresztet,
Melyen a virtus megfeszítve reszket.

Még mim maradt? Tudom: szemed sugára
Fényképeken nézem, nézem sokáig,
Aztán tükörben ismerek reája:

Tüzes sugár, mely folyton nőket áhít.
Öröm kevés, inkább csak kín akadt.
Ujjongtam is, de szenvedtem sokat.

Más nincs bizony, mást nem hagyta fadnak.
S ha végigszántok harminc évemen,
A szívemen barázdáim mit adnak?
Azokban búza szűk marék terem.
Ölemben tartok most egy kis fiút.
Láncszem vagyok. Továbbadom, mi jut.

Ez lettem én. Egy ősz a hosszú sorban.
Ha kaptam egyetmást, azt néki adtam.
Élet? Valóság? Fekszem itt a porban,
Zúgjon minden tovább csak énmiattam.
Apám, rád gondolok, számot teszek:
Leszel tovább, ha én már nem leszek.

Okos, kemény és izmos most a gyermek
Tűnődik olykor. És tiéd az álla.
Borzasztón fogja élni a szerelmet.
Ó Istenem, csak jót és hűt találna.
Az élet zúg. Én állok itt a parton,
És őt, apám, feléd magasra tartom.

PLEIN AIR-FESTMÉNY

Makrancos, izmos faun-kölyök
Zsályás tisztáson heverészek.
És minden nyár. És minden részeg.

És gyöngyház tested lent a parton
Félig a magas fűben vész el,
Amint meztelen a vízbe nézel.

Pogányok ketten vagyunk, élünk.
Semmise moccan. Semmise hallik.
A nap a hátadon végigaranylik.

ÜKANYÁM

Üköm, komor, vitéz Harsányi hadnagy,
Csótáros ménlovára szállott.
János Kázmér ellen kellett a nagy had.
Rákóczi György hajrát kiáltott.
Üköm ment télen. Megjött nyári éjjel.
Fényelt a hold a vén kastély falára.
A szép zsákmány csendben tekintett széjjel:
Megjött Kalára, szép Kincses Kalára.

Megjött. Fehér volt. Ült fehér tornácon.
A dombok kékjét nézegette.
Járt-kelt. Sírt. Elbújt, hogy senkit se lásson.
Nem szólt. Szavát csak férje vette.
Nevét se tudni. Jobbágyok ha lelték,
Jézust motyogva ijedtek halálra.
Tenger kincséről súgva emlegették:
Lengyel boszorkány, szép Kincses Kalára.

Származtak aztán nemzedékek rendre
A törzsökös bölényi fajból.
De mások már. Kiknek szívébe csengve
Egy titkos nő nagy átka jajdúl.
Bús álmodók, kik mély szemmel figyelnek
Lelkők galád, forró dalára.
Vitéz üköm, megmérgezett kigyelmed!
Tüzes mérgünk lett szép Kincses Kalára.

Az élet tornácán álmodva ülni,
És fontolóra mitse venni,
Gyalog nem menni és mégsem repülni,
Csak fájni és nem tenni. Lenni.
Sötét sarokból nézni őszi búval
Az élet tündöklő erős nyarára,
De vágyni megdühödten, mint a dúvad, -
Ez mind te vagy, mind, szép Kincses Kalára.

S most hordom itt némán, magamba szálltan
Lengyel könnyed halálos átkát.
Lettem belőled Vágy, a Vágy magában,
Amelynek kétkezét levágták.
Átok, vagy áldás? Nem tudom, csak élek.
Írom neved szívem fehér falára.
Nagyon szeretlek, titkos, messzi lélek,
Szépséges ükanyám, Kincses Kalára.

A LELKEM ELOSONT EGY PILLANATRA

Most délután van ott. Tikkadt, nehéz.
Kátrány, sósvíz, kötél erős szaga.
A brigg kihalt. Pálinkás tengerész
Egy láda árnyán szundikál maga.

S az alvó szem, nézd, nyílik hirtelen
És néz meredten, mozdulatlanul.
Mi ez? De furcsa. Álom. Semmisem.
Nem ébredt fel. Pillája visszahúll.

Egy légy zizeg. A levegő megállt.
Halkan csörög egy kis vászondarab.
Mély nap vakítja át az óceánt.
Egy pálmazátony lassan elmarad.

Itt éjfél van a József-köruton.
Nyitott ablak. Konflis zörgése lenn.
Be furcsa volt. Mi volt ez? Már tudom:
Kissé behúnytam lámpázó szemem.

Távolba vágyó leglelkem szökött
Egy szemhúnyást a messzi tengeren.
Írok tovább. A konflis elzörög.
A cigarettát számhoz emelem.

PIROS, OLASZ GYÚJTÓ

Harmincan vagytok, gyerekek,
És adtok számot, kereket.
Szép piros rendbe sorakoztok,
Mit módjával két sorra osztok.

Megültök háborítlan, békén
Gyújtó-zsebemnek csendességén.
Ha nem dohányzom, béke van.
Rágyújtok? Egynek vége van.

Egy Extrát veszek most a számba.
Melyőtök van halálra szánva?
Ujjammal mint Napoleontok
Az első szál gyújtónak rontok.

Első gyújtószál, elesel.
Betelt vaksorsod, nem leszel.
Tűnődve foglak a kezembe.
Elesett öcsém jut eszembe.

HAJNALI IMA

Miatyánk, ki a mennyekben vagy,
Hozzád nyújtom ezórán lelkem.
Hajnal van. És én az igen nagy
Fárasztó munkától betelten
Ábrándösvényen mendegélve
Rágondolok halott öcsémre.

A te neved megszenteltessék
És lázadás ne káromoljon.
A téged vádoló heveség,
Mely bennem dúl, eléd omoljon.
Ne merjem okodat keresni,
Hogy neki mért kellett elesni.

Csak országod jöttét kívánjam,
A szelídséget és a békét,
Hol nem kell véres-haloványan
Szemlélni anyja büszkeségét,
Kit, magyart, cseh feljebbvalója
Küldött a holtbiztos golyókba.

Legyen meg a te akaratod.
Bár olyan nehéz megnyugodni
S a mindenkinek kiosztatott
Robotba nap-nap belefogni,
Mely így is fogy folyton lazábban
A senyvedő, gyötrött hazában.

Mindennapi kis kenyerünket
Már nem munkánktól, tőled kérjük,
S kulcsolva üres tenyerünket
A csudát várjuk. Tán megérjük,
Keserűen gondolva végig:
Ezért kellett meghalni nekik?

Uram, bocsásd meg vétkeinket.
Mi, kínozottak, sötétben látunk,
De bosszú nem kecsegtet minket,
Mi mindenkinek megbocsátunk,
A rosszaknak, aprónak, nagynak,
Ha minket békén élni hagynak.

Ne vígy minket a kísértésbe,
Hogy fellobbanjon sűrű vérünk.
Lázít azoknak véres kése,
És a mi mezítelenségünk.
Örület lenne... tudva tudjuk...
De a tűrést, azt csak hazudjuk.

Tarts meg hát most szelídnek, jónak,
Gerezd, barázda dolgosának.
És hogyha próbáját kiróttad
Reánk e kínzó Golgotának,
Mondd, hogy áltuk próbád a rosszból
És szabadíts meg a gonosztól.

Ország, hatalom és dicsőség
Nem az övék. A tied mindez.
Nem tőlük, tőled kell a bőség,
S hiszem, hogy végre ránktekintesz.
Hadd sóhajtom imámnak végén:
Laci öcsém nyugodjon békén.

Ámen.

SOLUS ERIS

Ha únod könnyű, víg magányod,
Ha únod, hogy nagyon szabad vagy,
Ha százan kedvesek szívednek,
De ráeszmélsz, hogy jaj, magad vagy,
Vigyázz, vigyázz, hitedre kérlek,
Vigyázz, könnyű sorod ne dobd el,
A felszínről ne szállj a mélybe,
Nagyot markolsz, semmit se fogsz el.

Ó hogyne, hisz találsz magadnak
Hozzád valót, édest, nagyon jót,
Bízó mosolyt, elmélyedt nézést,
És muzsikát, lelkedbe zsongót,
De véres csók és részeg mámor
Hiába dúl, hiába fáraszt,
Ő kebleden van, mégis messze.
Ki vagy? Mi fáj? Mit tudja más azt.

A szörnyű, édes harcot add fel.
Hiába kín, hiába könnyek.
Ó lásd be, hogy mindig magad vagy.
Vad ünnepnél a köznap könnyebb.
Hagyd szépen ezt a lázas orkánt,
Mely véredet kínozza issza;
Magányos, csendes éjszakákon
Gondolj könnyen meghatva vissza.

ÚJ MAGYAROK

Megyünk az új, nagy virradatba,
Többünknek féljobbágy a vére.
Megyünk rohanva és kacagva
A dédapánk gőgös nevére.

Az ős bölénynyakú leventék
Nekünk üres, elmúlott árnyak.
Új lélekzettel szítjuk lelkét
A felhajnalló új világnak.

De néha felbúj álmainkban
Egy kúriának régi képe
S fehér falával odavillan
Új ösvényünknek közepébe.

Ilyenkor bennünk bús düh támad.
Megrezzen kevélyen a testünk,
S arcába vágjuk a cigánynak,
Amit egy életen kerestünk.

PIROS VIRÁG

Virágos ifjúság vagy,
Szívembe szúrt faág vagy.

Ezer virágod omló,
Dús pirosban kiomló.

És nézik és csodálják
Színes pompádnak báját.

Megmondom, hogy a ritka
Pirosnak mi a titka:

Szálai gyökerednek
A szívemből erednek,

Gally vagy, lélekből lélek,
S a szívem vére éltet.

NAPRENDSZER

Az ablaknak sötétkép négyszögén
Kettőnk alakja feketén kiválik.
És elnézünk, az asszonyom meg én,
A csillagok félelmes távoláig.

Az este csendes, alszik már a tó.
Az Alpok árnya felmered belőle.
A föld most néma és irtóztató
sebességgel rohan tovább előre.

Nincs semmi más, csak éjnek éje van,
forgó, futó bolygók, és messzeségek,
E kis golyó, mely örülten rohan,
S kik rajta állunk ketten, páros lélek.

Míg hű kezünk egymáshoz eltalál,
A föld száguld az elfutó jelenben.
Hahó! Élet, mindenség, lét, halál!
Ketten vagyunk a szörnyű végtelenben.

KIÁLTVÁNY

Jaj micsoda pokolvásár. Szinte szólni sem merek.
Jöttek-futtok, lóttok-mentek, hajszolódtok, emberek.
Haragosok, alkudozók, szakállosok, ijedők,
Káromkodók, bandukolók, köhögők és sietők.
Beállok az áradatba, mint szemlélő alak itt,
Álljatok meg, ne fussátok a megálló valakit.
Fejcsóválva nézlek itten, hajszán botló sereget.
Tudom egy nagy titkokat: mind voltatok gyerekek.

Kiket most a felnőtt köznap forró, szennyes vize mos,
Mind voltatok ötévesek, kicsinyek, ez bizonyos.
Ránc alatt a kislány-arcnak gyenge bőrét sejtem én,
Dúlt szakállban gödrös áll van, ezt el nem felejttem én.
Tört szemekben régi csillag, rossz mosolyban régi fény,
Érdes hangban régi csengés, ó ezt mind kiérzem én.
Végignézek százon, ezren. Pillantásom, mint varázs,
Minden göthös, horpadt mellett kiskabátba visszaráz.
Ez nagyorrú, az feszelő, ez elnök, az nagybeteg,
Büszke, vézna, vállas, hajlott: egytől-egyig kisgyerek.
Rengeteg, hogy ennyi gyermek. Nézem, nézem. Hogy van az:
Mennyi buksi fej van itten, mennyi csacska kis panasz,
Mennyi lepke, mennyi csillag, mennyi vágy és mennyi hit:
Boldogtalan tömeg mélyén millió gyerek van itt.
Félkezem közéjük nyujtom, egyet szépen elfogok:
Istenem, hát mondd, fiacskám, mért nem vagytok boldogok?
Széjjelnéztek értelmetlen. És a kérdés itt marad.
Búg a bú, és zúg a zaj, és örvényt ömlik a harag.
Nézz magadba csendesen, ki ezt a verset olvasod,
Magadat, a gyereket, azt hol veszítéd, hol hagyod?
Szót fogadj és ne ellenkezz, ne légy felnőtt és hiú,
Gondold meg, hogy mi vagy belül: kisleány, vagy kisfiú.
Kis fejedre szeretettel ráteszem a kezemet,
Kis arcodat a tenyerem, dédelgetve veri meg:
Ember, kedvesem, szegénykém, szíved most kiöntheted.
Öreg, szenvedő szemedből nézd rám gyermek-könnyedet.

MÁMOROS HAZATÉRÉS

Jövök becsípve és füttyölve.
Megcsókolom az ajtófélfát,
Mit is fújok? Valami léhát.
És örülök.

Megállok s vigyorogva kérdek:
Minek örülsz, vidám barátom?
Mit tudom én. Tükörben látom,
Hogy kacagok.

Hogy vagyok, annak nem örvendek.
Hát akkor minek örülsz, testvér?
A kisfiam, az velem egy vér.
Ő: én vagyok.

Nagyon jó így most. Hajnal. Mámor.
Agyam egy messzi szikrát vontat,
És létem egy leszűrött mondat:
Van egy fiam.

KISVÁROSBAN ÉLEK

Nagy az üresség. Kong itt minden.
Elájúlt, szürke némaság.
A véremet hiába hintem
Belétek, alvadt éjszakák.

Valami nyúlós, tompa csend ez,
Elfúló, piszkos, lágy meleg,
Csengő jajom melyben siket lesz,
Mosolygásom fakón mered.

Ó én innen meg nem menekszem.
Elönt a semmi. Nem vagyok.
Vakon, bután a földre fekszem
És hallgatok.

BAROMFI-SZIMFÓNIA

I.

Animato

Ne vess, világ, ne vess.
A napsugár heves,
A föld kacagva zöld
Bársonykabátot ölt,
Egész bolond szívét
Tinéktek adja most,
Édes baromfinép,
Ezüstöt pittyenő
Ti drága kis csibék,
Ti sok-sok csacsкасág,
Ti sáporók, ti háporók,
Aranyló kis kacsák,
Ti tottyanó és loccsanó,
Libák, kis gágogók,
Ti napfényes, gyepszéles árok
Bárói, férfias gunárok,
Ti, kiknek oka-foka sok,
Nőcsábász, nyegle kokasok,
Ti, kik kaparva hátrarúgtok,
S előre böktök, sárga tyúkok,
Ti fészekalji honfiak,
Kedvenceim, baromfiak.

II.

Andante

Zsendül a gyep a pajta mellett.
Előbb még szép bölcsen legeltek,
De mert elég kedvök tölt ebben,
Most szundikálnak még bölcsebben.
Harminc libuska. Enni jó volt.
Most megpihennek. Harminc hófolt.
Zöld réten harminc selyemfelhő,
Fölöttük friss kis selyemszellő.
Zöld asztalon dús fehérrózsák.
Fent kéklő örökkévalóság.
Mély, déli csend. Mély, végtelen mély.
Nincs csend nagyobb és ősbib ennél.
S most felcsendül a döngve hangzó,
Aranyból vert déli harangszó.
A rezgések ringón lebegnek.
A libák békén szenderegnek.

III.

Presto

Ni, jön Mari, ott van előtte köténye.
Hamar menekül a veréb a sövényre.
A kert csupa hév, csupa tűz, csupa láz,
A kakas kiabál, anyatyúk magyaráz.
Mari nyúl a köténybe, vezényszava hí:
„Pipipí, - kiabál, - pipipí, pipipí!”
Magas ég, mi van itt! Riadó rohanás,
Szaladó, pityegő, csipogó csibe száz,
Csupa gyors, kicsi csőr, csupa toll, csupa hát,
S Mari szórja nagy ívben az égi darát.
A mohó sereg ott nyüzsög és kavarog:
„Nekem is! Nekem is! Hamar itt! Hamar ott!
Hamar ezt! Hamar azt! Bekapom! Bekapom!
Sietek! Sietek! Nekem ezt! Nem adom!”
Odakoppan a csőr hegye. Nézi az ember:
Az egész talaj egy kopogó pihetenger.

IV.

Scherzo

- Mért nem vigyáztok? Itt a tarka?
Hogy jut be a kotlós a parkba?
- Megint a tarka? Milyen méreg.
Fütyülj csak a Pocoknak, kérlek.
Nevét hallotta Pocok nyilván.
Puli-mód szökken, mint a villám.

És máris rohan sorsharagként,
Fekete pamutgombolyagként.
A kotlós, mint az örült, ordít,
A parknak rögtön hátat fordít.
Szárnyával csapja a kerítést,
Hát hogyha törhet rajta így rést.
Rémület szárnyat ad a súlynak,
Míg kis csibéi lent kibújnak.
A tyúk rekedten magyarázza
Ügyét ott kint s Pockot gyalázza.
Pocok nagy büszkén visszaballag,
A szidalmakra nem is hallgat.

V.
Coda

Sötét. A csillagok ott fent kibújtak.
A méla békakórus halkan krúgat.
A ketrecekben minden alszik.
Hallgasd: egy pittyenés kihallszik.
Fehér kis jércék hálnak itt.
Egyik búzáról álmodik.
Elsóhajtotta álmában magát.
Jó éjszakát.

LEZUHANTAM

Voltam pompás, szilaj Faéton.
Dühödt, égő kocsin robogtam.
Felhőkbe zúgó láng ragadt el.
Repült a gyepplőm eldobottan.
Bősz lánglovak vittek, rohantak
Üszökvihart zihálva szerte,
Vad bíborát a homlokomra
Hatalmas tűz ragyogta, verte.
Most lezuhantam. Fázom, vérzem,
Kihült roncsot zúztak derékon.
Nevetséges vagy, szomorú vagy,
Didergő, véres hős, Faéton.

POÉTIKA

A KLASSZIKUS FORMA ÉS MAGYAR HANGSÚLY EGYSÉGÉRŐL

I.

Bor és kehely

Ó tollam, írd: a szó maga színmagyar,
És mint a bor, mely régies amfora
Vén mélyén annak öblit ölti,
Csak Tokaj ó íze lesz az ott is.

A forma, lásd, az nagyszerű-szép kehely.
S a bor, ha jó, azt bárhova töltheted,
De kelyhed tükrét szenny ne üsse,
S légyen a bornak az íze méltó.

De értsd is ám. És majd mikor olvasom,
A versed árként lepjen el engemet,
A hangos szót ha lejtve ejtem,
Önmaga jó magyar ízzel essék.

Az ősök elmúlt bajnoki köntöse
Csak köntös volt. Ó nem ruha dolga ez.
A gúnya: rongy. Az ember: lélek.
Nem magyar-é Ady Endre frakkban?

II.

Táncosnő és zenekar

Táncosnő a szóban a tiszta hangsúly,
Lebben az, mint angyali ballerína,
És a mérték zengi e lebbenésnek
Táncmuzsikáját.

Táncosnőnket, isteni hangsúlyunkat,
Lépte közben hagyjuk-e sántikálni?
Orkesztrumnak s táncnak a lüktetését
Összecivódni?

Hozd ki tiszta-szűzien azt a formát.
Hosszú, kurta, - egyet is el ne vétsél,
Ám a zengő ritmusi árban élőn
Lejtsen a hangsúly.

III.

Szoprán és zenedráma

Nézd csak: a szoprán áll ki a színre. Az ária lendül.
Flóták illatot adnak. A hárfán átfut az ábránd,
Koppan a kisdob, dobban a nagydob, fájnak a fúvók,
Cselló csábít, bőgő búsúl, felcsicseregnek

Kristálytrillák s mondanak ájult színpadi drámát.
Mindezt érted is, épp csak a döntőt, fontosat, egyet,
Azt, amit énekel ott az az asszony, azt sosem érted.
Sánta a vers. Mikor arról kellene hallanod őt, hogy
Itt van a perc, mikor érzi a lelkén gyúlni az érzést,
S forró fordulat oldani kezdi a színpadi rejtvényt,
Akkor az ária így szól: „Érzem a tisztasze relmet.”
Ott ülsz. Hallod. Mit mond? Relmet? Tisztasze? furcsa.
Fordul a játék. Hallgatsz, nézel. Ez ostoba helyzet,
Mert amit adnak a színen, semmi az értelem abban,
Már pedig éppen a színdarab az, mit hallani jöttél.
Látod-e, épp így torzul az érzés drámai kincse,
Hogyha a vers, ez a bűvös szoprán, ária közben
Értelmetlen szómetéssel botlik a fülbe.
Tiszta a helyzet, nem szabad az, hogy bármi a mérték,
Benne a szót, meg a hangsúlyt ketté messe a taktus.
Álljon a hangsúly, inkább vesszen a sorban a metszet.

IV.

Klasszikus, mégis magyar

Tudok én egyebet, magyarost, lobogót, repesőt is még.
Úgye hogy disztihon ez? S úgye hogy magyarul döng?

VERS A RÍMHEZ

Mint a tücsök kedvére cincog,
Bár kedvén túl tettére nincs ok,
Nekem ma kedvem szottyant íme,
Egy-két ölembe pottyant rímre.
Ne szöld le ezt a dalt gorombán,
Mit kedvem tiszta halk dorombján
Csak könnyedén dúdolvá dongok.
Napom egyhangú volt. A gondok
A megszokottak. Csendes fénytelenység,
A legkopottabb rendes kénytelenység.
De most a ház szépen nyugodni tért,
S egy lusta láz, én nem tudom, miért,
Fülembe játszó rímekért eseng.
Tréfának látszó mímelésre cseng
Egy-egy sorvég, s kacéran lengve járja
Táncát, mint két acélos penge párja.
Ó rím, te páros kék szitakötő!
Kis hím, te bájos kép, kit a szökő
Nöstény villanva vár az önfeledt
Versnek taván sugárözön felett.
Ó rím, szivárványszín orosz balettem,
Melyben nászukról álmodozva ketten

Csak szállnak, míg a döntő pillanatban
Az összecsengés illó csókja csattan.
Ó rím, te elmés vígjátéki kettes!
A bonviván szól s víg kérdőjelet tesz,
És válaszúl reá a másik sorban
Szubrettesen bájos, vásott humor van.
Ó rím, ó rím, páros szavak szerelme,
Ha téged nem, kedvem kit ünnepelne?
A szó nekem mesés virágom,
Sötétben enyhe mécsvilágom,
Játékom, átkom, gyöngyöm, kényem,
Talányom, szívem, könnyem, fényem,
A szó nekem mind édes gyermekem.
Őket virágos réten kergetem.
S ha egy-egy párnak kettes kedve
Egymásba árad kedveskedve,
S őket pajkos csók végén kapjuk.
Hogyne örvidenek én, apjuk?
A fák déradta rüggyel, hajjal
Fehérlenek kint. Üggyel-bajjal
A hajnal már ütközni kezd.
Álmos kutyám úgy közli ezt,
Hogy orrával megböki lábom.
Unalmas ez már neki, látom.
Hát jó. A költő vén gitárját
Lerakja. Nemsoká kitárják
Az álmok ajtaját a percek.
A cigaretta játszva serceg,
Ahogy kioltom. Még megérezem,
De már nem eszmélvén egészen,
Füstjének szálló, mély szagát...
Jó éjszakát, jó éjszakát.

HÚSVÉT

Testvéreim, megzeng a légbehangzó,
Nappfényrezgésen nyargaló harangszó,
Melytől szelíden megrezdül a bús lét:
Ding-dong, örvendjete, mert itt a Húsvét.

Mosoly fordul arcomra jólnevelten.
A dolgos köznappal ó beteltem.
Ki testem-lelkem munkával töröm,
Köszönte, pirosbetűs öröm.

Húsvét. Feltámadás. Szép, nagy szavak.
Mögöttük régi álmok alszanak.
Hogy is volt akkor? Akkor réges-régen?
Korompa főterén? Gyermekmesében?

Ó múltba hullt varázsa volt tavasznak,
Ó nedves orra egy kis Zsolt kamasznak,
Ó megható palackja rózsavíznek,
Ő visszajáró képek, színek, ízek.

Emlékszem. Rügy-dicsekvő dél felé
Mentünk a kedves sétatér felé.
Apámnak fogtam vékony, szép kezét,
Frakkos fecskék cikáztak szerteszét.
Kék végtelenség harsogott az égen.
Verőfény-sárga kőköckára léptem,
Kis számtan-hős: szabállyal lépve sorra.
Cipőmnek védő rézből volt az orra.
S míg új ruhámban szűk göggel feszengetem,
Kezemben, ah, izzadt gyerekezemben
Betöltve a kis - rég eltűnt - ökölt
A rózsavíz palackja tündökölt.
Lekötve szája organtüll mezével,
Kezembe nyomva szép mamám kezével:
„Tizenkettő van, gyertek vissza egyre.
Ödön, vigyázz az úton a gyerekre.”
A múlt megvillan. Ezt nem látja más.
Nagyon sok éves, tünde látomás.
Az uccát, percet és verőfényt látom.
És kérlek, csak hallgasd meg ezt, barátom.
S ha elmondtam, ne mondd el senkinek:
Úgy él az emlék bennem, mint sziget.
Mi volt utána és mi volt előtte?
Azt nem tudom. Csak ez maradt belőle:
Manet-szerű kép. Csak egy pillanat.
A légben pezsgő fények illanak.
Zöld íz feszül az újszülött rügyekbe,
A nap letűz a rózsavíz-üvegre,
S köröskörül szelíden él sugáros
Csendjén a múlt, a régesrégi város.
Futó kis perc. Kép volt. Értelme nincs.
Mért kincsem mégis? És miért fáj e kincs?
Folyton csak furdal. És az jár eszemben,
Hogy nem tollat fogok most jobbkezemben,
Hanem köszöngető cipszer-parasztok
Kisvárosában rózsavíz-palackot.
Mi fáj? Mért írom ezt? Magam sem értem.
Bocsánat, hogy szeszélyesen kitértem.
Szeszély volt csak, szálló kis hangulat.
Hát hagyjuk. Most írói rangomat
Felöltöm s felnőtten fogok csak írni.
Ha nem volnék felnőtt, jólesne sírni.

IFJUSÁG

Enyhe, részegítő
Ákácillatot nekem,
Édes mámorától
Fúljon el lélekzetem,
Lassú tódulása
Eltemesse lelkemet,
Kedves hófuvása
Arcomat lehelje meg,
Puhaselymű szírmok
Bűvös záporát nekem:
Én a legszebb asszonyt
Szeretem.

ERDEI ÚT, AHOL KETTEN JÁRTUNK

De messzi süt ott az a nap.
Hogy a lombok ragyogjanak.
Őszi derű őszi lombon,
De messzi vagy, kis bolondom.

De messzi van az az ösvény,
Ha mehetnék, fölkeresném.
Őszi fenyvek, őszi bánat,
Majd meghalok teutánad.

1918. II. 23

Híg sár a járdán. Rá aranyt hunyorgat
Hideg, hitetlen februári nap.
Aranylik ránca itt-ott melle-horpadt
Járókelők keshedt ruháinak.

Poroszkálnak, sietnek és kitérnek
Sarkon befordulók, közelgetők.
Hordár. Egy úrinő. A prém mit érhet:
Futóan pillantják az elmenőt.

Üres telek. A nap süt a palánkra.
Kis csődület, amely megállni kész.
Néhány suhanc. Tolakszik a falánkja.
Hahó, berúgott uccamámi, nézd.

A deszkafalnak dől a rongyos némber.
Fakó ajkán a nyál egy szála lóg.
Köhög dühében és ájult kezével
Elint egy ingerkedve támadót.

A kendőjét dülledt arcába huzzák.
Káromkodik dadogva. Mind szalad.
Aztán elúnják. Csend. A háborúság
Elszéledett. Az ősz nő ittmaradt.

Tovább. Az ucca, mint a messzi tenger.
A sárba lent aranyló kis körök.
Plakát. Harangszó. Erre-arra ember.
Mi van ma? Szombat. Egy konflis zörög.

A MÉLY KÚT

Nappal ne nézd a mély kutat,
Mely szótlán áll: a lelkemet.
A zajban csak homályt mutat
És mindent némán eltemet.

De hogyha jó az éj, a csend,
S körül az élet elpihen,
És felcsillan tükrözve lent,
Akkor tekints belé, szívem.

És akkor majd megláthatod,
Amit bölcs mélye tartogat,
A mennyet, sok-sok csillagot,
S köztük kíváncsi arcodat.

MÁRCIUS

Fényes tavasz újjongó délelőttön.
Zöld zsendülés. Aranyszikrás derű.
Naptól hunyorgó szemmel nézelődöm:
Hogy él az élet! Milyen nagyszerű!

Zsibongó nép. Sietnek, nézelődnek.
Jönnek, mennek. A verőfény ragyog.
Ó mennyi vértanú. Nézzétek őket.
Magyarok mind. Én is magyar vagyok.

KETTESBEN ÖNMAGADDAL

Így a legjobb egyedül.
Az éjszaka is neked rímel,
Mikor csak neked hegedül.

Ki érdekes odakünn? Senki.
Jobb itt benn a titokzatossal,
Tenmagaddal lenni.

Sok-sok fájdalom árad, szakad.
Sok ez akárki másnak.
Más ne is hordja, csak te magad.

A gyertya lángja lebben.
Míg tövig ég, nézd könnyökölve.
És magadat lásd ebben.

Könyökölj némán az asztalra,
S míg végsőt lobbansz, magadat
Simogasd szépen vigasztalva.

ÉJSZAKA A KOMONDORRAL

Éjszaka van. Sétálunk ketten.
Még a homály s a csend töretlen.
Maga a némaság sem hallszik.
A Vág völgyén mindenki alszik.

Gyere nyomomban halkan, Nyitra.
Tudod-e, hogy mi az éjjel titka?
Most ne ugass. Szép csendben, mint én,
Nézz bele a sötétbe szintén.

Alszik a kastély és a környék,
De a sötétben, hogy megtörjék,
Sugarak rejlenek titokban.
Nézz arra, Nyitra. Kelet ott van.

A vak sötét még áthatatlan.
A napsugár még láthatatlan.
De arra nézzünk, Nyitra. Ott ni,
ott, ott fog egyszer hajnalodni.

GŐZMALOM

Újpestről halkan zakatolnak a távoli gyárok.
Ülve a parton mély vonulását nézem az árnak.
Vén Duna, néma habod mindent el tudna mesélni,
Néma vagy, és én mégis kérdezem: érdemes élni?
Néma haboknak jobb csakugyan tán messzire menni,
Pusztúl minden. Nem marad itt meg semmi de
Öntorkunk-szorító rettentő fajta vagyunk mi,
Régi gonosz láng csak nem akar már végre
Részeg virtus: folyjon a per csak. Vér a vigasság.
És foly a per, de mihaszna: lobogva leég az igazság.
S mint a leégett kúria gentryje pedri bajúszát,
Gondolatom simogatja a végső kincset, a bűzát.
Szürkül az est ideát. Odaát pirosodnak a halmok.
Dallani hallom halk dalu dallal az alkonyi malmot.

NAGYPÉNTEK

Itt-ott már ütközött a hajnal.
Az erdő sírt mély, tompa jajjal.
Csalánok közt egy tar bokorban
Feküdt a nagy Pán elhagyottan.

Valaki jött nagyon fehéren.
„Pán, érted is hullott a vérem.
Ma összetört a régi átok.
Szólalj meg, Pán, én megbocsátok.”

Pán hallgatott. Zokogtak rá a fák.
A fehér ember csendben ment tovább.

CHILDE HAROLD A HALÁSZBÁSTYÁN

Midőn a fokra érkezett Harold,
A kőpárkánynak dőlve ott megállt.
A mélyben bíbor-alkony haldokolt
Búcsúztatván a haldokló Dunát.
A füst, por és gőz bronzpáráin át
A szellő hozta el mint könnyű neszt.
Az est alig megfogható zaját,
S ott lent, mint fáradt, óriási test,
Elnyúlt lihegve a Keletnek kulcsa, Pest.

Ó ablakok, miken hol ott, hol itt
A húnnyó nap túlzottan felragyog!
Mögöttetek ezer kis lét folyik,
És millió gond néz ki rajtatok.
A szájakon elkínzott jaj dadog,
Az arcokról elkínzott hajsza néz,
A holnaptól félőn csikorg a fog,
S körömmel öntenyerbe vág a kéz:
Trónján tajtékzik az örült király, a Pénz.

A nézés éhes, aljas és ravasz,
És szitkot ad és koncot vár a száj.
Hol két ember van, egymást marja az.
Szemökben véres és dühödt homály.
Mivé lettél, isten-szerette táj?
Élet, mámor tündéri ágyasa?
A vándornak rongyodra nézni fáj.
Ó görcsös vergődések városa,
Elfut tőled Harold, ne is lásson soha.

ELMENNI

Elmenni szépen,
Elmenni símán,
Ne jönné senki,
Akárhogy hínám.

Elmenni szépen
Sehova, messze.
Fordulna vissza.
Aki keresne.

Múlnának erdők,
Múlnának völgyek,
Mennék, csak mennék,
Én meleg könnycsepp.

Alig is lenni,
Menni csak menni,
Ne tudnék semmit.
Ne volna semmi.

SZÜLETÉSNAPOK

I

Huszonkettő

A napfény nem ragyogja
Derűssé lelkemet.
Nekem most fáj a fény is.
Beteg vagyok, beteg.

Valami kerget innen,
De nem tudom, hova.
Mered az út előttem,
S nem állok meg soha.

Megyek tovább. Szememben
Egy könnycsepp sem ragyog,
Egy sóhajom se hallik,
Nagyon fáradt vagyok.

II.

Harminc

Elvált az út a szent pataktól.
Előttem vaksötét.
Át kéne fonnom két karommal
Az út fehér kövét.

Tenyérrel innám ifjúságom
Nehéz, piros borát.
Eddig nem ittam. S ujjaim közt,
Látom, hogyan foly át.

Tovább. Az út tüzes porában
A hullt csepp szinte forr.
S a szomjas vándor eltűnődik.
Hogy kárba ment a bor.

III.

Harmincnégy

Nem érzed ezt? Az alkony illata.
Kihúnyt a vad, szilaj nap két szememben,
S helyén e tiszta, csendes naplementen
Feljött a kétség bölcsőbb csillaga.

Rohanni jó. S én szép utat tudok.
De jobb nekem kezéd kezembe vennem,
És jobb nekem melletted megpihennem.
Ha futni kell, tudok. De nem futok.

Erős, szálas, hibátalan vagyok.
A messzi célt még látom, hol ragyog.
De nem futok, az élre nem törekszem.

A titkot már tudom. Megállhatok.
Ti ifjabbak, tovább ne várjatok.
Gondolkozó vagyok s nyugodt. Öregszem.

IV.

Harminchat

Szemem már nem remeghet nékem,
Lehet világos, vagy sötét.
Itt fenn a hegytetőn elértem
A bölcsességnek nagy követ.

Elült a szívem. Áttekintem.
Közömbösen, tisztán ragyog.
Áldott a nagy szó: mindegy minden.
Csak élek. És nyugodt vagyok.

A meghalástól félni nem kell.
A búcsú, hidd el, nem nehéz.
A hintó indul és az ember
Könnyű mosollyal visszanéz.

V.

Negyven

Voltam, bizony hogy voltam

Király Beóciában.

Sorsomnak nem hajoltam

És könnyű volt a lábam.

Mondták: „Lassan a testtel.”

De gondolták: „Szeretlek.”

Most mondják: „Kedves mester.”

S gondolják: „Jól kereshet.”

A sorssal megbékültem,

Lemondó hittel bízom.

Karosszékembe ültem.

Van ősz hajszálam. Hízom.

Hej, régi kis legényke,

Csinos voltál és léha.

Hej, arrivé szegény te,

Kicsit sajnállak néha.

És búcsúzóan, mint a

Jelen való a voltnak,

Harsányi bácsi int a

Karcsú és régi Zsoltnak.

VI.

Negyvenöt

Lomboktól pirosult erdő, mosolyogva köszöntlek.

Másnak bánatot ad halkan hulló ruha-pompád

képe. Melankoliát muzsikál e csodálatos, édes

Napfény, melyben a nyár emléke melegszik utólszor.

Fény és lombhullás keverése sohajtja a Tompa

Nagy lelkében a szót, hogy „kedves bánat”. A kertben

Mégis vidáman szemléllek: rőt, lila, barna,

Sárga, arany tárlat káprázó színekacagása,

Mert nekem ez nem könny, nem bú, vagy méla mementó:

Én csak az érettség diadalmát, bölcs nyugodalmát

Érzem ez őszi napon. S e derűben nincs szomorúság.

Emlékszem: tavasz is volt egyszer. Szűz fiatalság

Tágra nyitotta szemét a faágak közt lehunyorgó

Nap remegése felé s fürkészte az új, rügyes élet

Felszólítását, amelyet még ő dehogy értett.

Nedvek zsendültek fűszálban, kandi csírában,

Még zavaros-fanyarok. Habzó volt és vak az ősztön.

Féltudatos tudatok sejtelve kínozták a gyávát.

Ifjúság? Az enyém füledt volt. Ostoba korszak.

Pézsmaregényesség, érzelmek vad nyomorában

Céltalanul repeső keresése a furcsa miértnek,

Egzaltált lihegés. Zöltség. Az ilyen kamasz-ember,

Torz vigyorával, az arc bőrén kiütő kikelettel,
Nagy keze-lábával, zavaró kis karrikatúra:
Ő a tavasz? Gyönyörű félisten? Tünde Apolló?
Aztán megjön a nyár. A robot vad kánikulája.
Perzselt, dús lobogás: a saját erejét hiszi célnak.
Tikkadt vág, amelyet ha valósulása kiéget,
Fájva kiábrándít égési sebek sajogása.
Száguldás. A kazán túlfűtve repedni szeretne.
Nyögve feszül a kötél, s megreccsen a kínos ereszték.
Esténként, ha a tört robogás lepihenni sovárog,
Bősz hőség gyötör, és aki küzdött, nem tud aludni,
Forró vánkosain fetreng, vívódva magával,
S ráeszmél: „Csak küzdök, tombolok, izzad az orcám,
S nem vagyok a magamé. Nem jól van. Ez nem az élet.
Ősz, gyönyörű szép ősz! Ha az ember negyvenöt éves!
Ünneplő szavamat mély hálával jegyezem le:
Most már szép az élet. A munka a bölcs aratóé.
Dolgom bőven van, de robot nélkül. Gyönyörűség
Nézni a szép gabonát. Jól meg van rakva az asztag.
Jöjjön az eső. Már be nem ázik. S mennyi gyümölcsöm
Húzza az ágat a fán! Leszedem, gazdája szívemnek.
Bölcs szemlélődés a rakott fák kertje ölében.
Csend, békés nyugalom. Most végre kimondhatom: élek.
Fent a szelíd égen még győzi erővel a napfény,
És körülöttem az ősz színes, pompás erejében
Himnusszal zendül meg az ember, a férfi világa.”

VII.

Ötven

Miért esengjek én az ifjúság taváért,
Mely hímes és mohó királyfivá varázsol?
Régóta vágyom én egyéb csodára, másból.
A vágy előre néz, s már régen máshová ért.

Meleg, hű csendet ad az érzés vad szaváért,
Ha csendesen lehúny a láng a halk parázsról,
A tűz, mely hamvadó, dús gallyakat harácsol.
Az nem maradt adós kandallómnak a fáért.

Ifjúság? Gyötrelem. Égő sebek marása.
Vad vág, amely fogát önfájdalmába ássa.
Voltam legény. Tudom, hogy mit szenvedtem akkor.

Most néma béke lett a hamvadó zsarátnok.
Derűs a fájdalom, és jók a jóbarátok.
A tűznél ülök és szeretve várlak, aggkor.

MORS

Derűs, idősebb úriember,
S talán azt mondhatom: barátom.
Én igen bölcsnek s jónak látom.
Találkozni nem szoktunk gyakran.
Én vívom létem apró harcát,
S csak olykor láttam elmés arcát,
Apám, öcsém mikor meghaltak,
Vagy más ily sorsdöntő esetben.
(Mondjuk, mikor öngyilkos lettem.)
Úgy van, hogy hozzá költözöm majd,
De nem hétvégre, sem két hétre,
Hanem pár milliányi évre.
Már készen vár ott lakosztályom.
De útiholmim még nem rakják.
Majd annak ő megszabja napját.
Egy szép nap egyszer csak beállít.
„Megyünk?” S ő bólint majd nyugodtan.
Indulunk kettecskén legottan.
Mint két megértő, hű bizalmas
Nézünk egymás tekintetbe,
Amelyben ez van: végre, végre.
És én ezt mondom vállat vonva:
„Egypár könyv olykor kellemes volt,
Egypár hölgy olykor szellemes volt,
De minden bálnak egyszer vége.
Mi itt marad most, az a semmi,
És ez a minden: hazamenni.
Csak egyet kérek: ha fiammal
Bármi lesz, azt nekem jelentsék.”
Ő bólint. S zeng a végtelenség.

A LÉT MÁS, MINT AZ ÉLET

Kezemet töröm,
Utamat járom,
Nyomorék öröm,
Örökös járom.

Harapós tények
Idegen gondja, -
Hogy ez a Lényeg,
Senkise mondja.

Csöpp, szegény Élet.
Ez az én Létem?
Én ezt a létet
Lenézem, kétlem.

Az Élet? Kétes
Szaladó emlék.
Véges. Ha véges,
Hát akkor nem lét.

Én életemre
Könnyen legyintek.
A végtelenre,
Arra tekintek!

Élet, mit éltem,
Csak rövid álom.
Felébredésem
Te vagy: Halálom!

Az Élet röpke,
Az Élet nem nagy,
De Halálom, te
Végzetetlen vagy.

Voltam, bár holtan,
Mielőtt lettem.
Kezdet hol van?
Meglelhetetlen.

És leszek holtan,
Ha majd meghaltam,
A vége hol van?
Beláthatatlan.

Halál! Én kincsem,
Enyém egészen!
Elejed nincsen,
Véged nem lézen.

Nem vagy szegényes,
Tudat-csikart agy,
Örökkön fényes
Örök vonal vagy.

Mi rajtad történt,
Bajként adódott:
A vonal önként
Összecsomódott.

Élet? Törődött
Kis baj. Kis álom.
Csomó kötődött
A nagy fonálon.

Majd ha e kis baj
Magába omlik,
Nagy fonál is majd
Símára bomlik.

Ha majd elpattan
Buborék-élet,
Csak akkor kaptam
Az igaz Létet.

Az Élet villan
Egyet aléltan,
Aztán elillan,
És csak a Lét van.

Nem lesz majd Én sem,
E gyötrő árnyék.
Elszáll egészen,
Ami most fáj még.

Milyen szép, milyen
Nagy lesz ott lenni,
Hol semmi minden,
S a minden semmi.

Lenni derengő
Egy-istenemmel,
Egyes-egyenlő
A végtelennel.

Mitsem remélni,
Szeretni, tenni, -
Hanem nem élni,
S több ennél: lenni!

Hol az egy Elvben
Minden megbékül,
Iszonyú csendben.
Tér s idő nélkül.

MŰFORDÍTÁSOK

SZERESS

(*Catullus*)

Én Leszbiám, éljünk, szeressük egymást.
A mérges vénnek olcsó pletykaságát
Söpörjük egybe és nézzük szemétnek.
A nap kialszik s másnap felsüt újra,
De hogyha kurta kis fényünk kialszik,
Örök nagy álom éje jó utána.
Csókolj. Adj ezret. És utána százat.
És másik ezret. Aztán százat újra,
Majd ezret adj. Utána százat kérek.
S ha ezrével számoltuk már ezerszer,
Az olvasást hibázzuk el. Ne tudjuk,
S ne tudja senki ellenségünk azt, hogy
Hány csókot tudjon írғыelni tőlünk.

SZEGÉNY AMEÁNA

(*Catullus*)

A gazdag Formiánusz szíve hölgye,
Az a viharos multú Ameána,
Akinek olyan elrajzolt az orra,
Ügy kellett magát nekem, hogy botrány.
Szomszédok, legyen egy kis gondotok rá:
Hivassatok hozzája gyorsan orvost,
Nincs teljes esze ennek a leánynak,
Vagy legalább is nem néz a tükörbe.

MEGHÍVÁS

(*Catullus*)

Pompásan fogsz megvacsorázni nálam,
Pajtás, ha isten éltet, és ha bőven
Hozol magaddal mindenféle ételt,
Hozol magaddal egy szép hölgyet persze,
Bort, sót, egyszóval mindenféle mókát.
Hozd mindezt, kérlek, akkor jól fogsz enni,
Mert pénztáramban pókháló tanyázik.
Viszont adósod nem fogok maradni.
Kapsz jó szót bőven. Sőt még finomabbat:
Szép Leszbiám fog majd melletted ülni,
S ő olyan jószagú, hogy illatától
Buzgó imát fogsz ott helyben rebegni:
Bár változnál tetőtől-talpig orrá.

MEGHALT A VERÉB

(Catullus)

Gyászoljanak istennők, istenek! Sőt
Gyászoljon minden rendes úriember!
Nincs többé a veréb, szép kedvesemnek
Kis verebe, amelyet úgy imádott,
Akár a szemefényét. Mert valóban
Édes jószág volt s úgy vonzódott hozzá,
Mint kisleányok szoktak a mamához.
A kebléről már végül el se mozdult,
Ugrándozott a mellén jobbra-balra,
És egyszer-egyszer felcsicssergett hozzá.
Most ott ugrál a nagy titoknak útján,
Ahonnan eddig nem tért vissza senki.
Gyűlöllek téged, misztikus sötétség,
Mely minden szépet elragadsz kajánul,
Mint most e bájos, édes kis madárkát.
Ó tragikus veréb! Ó szörnyű dráma!
Két szép szeme az én szerelmesemnek
Most vörös lesz és dagadt lesz miattad.

A FALUSI ÉLET DÍCSÉRETI

(Horatius)

„Boldog, kitől minden közélet messze van,
S az ősebernek dolgaként
Családi birtokán ökörrrel szántogat
S kamatteherre gondja nincs.
A tábor vészes kürtjelére nem riad,
Nem fél viharzó tengeren,
Törvényre nem jár és előkelő urak
Előszobáin nem tanyáz,
Hanem gondozva jó tőkék dugványait
Sugár növendékfát nevel,
A megnyesett haszontalan vessző helyén
Nemes gallyacskát oltogat,
Szemét kanyargó völgyben itt-ott bődülő
Kies gulyán legelteti,
Súrolt edénybe csorgó mézet töltöget,
Vagy nyír gyengéd bárányokat.
S midőn a réten dús termésű almafák
Díszével felvirúl az ősz,
Ó mily öröm a szép körtét is szednie
És bíbor szőlő fürteit,
Hogy áldozzék belőle nektek, kertjeit
S határát védő szellemek.

Kedvére fekhetik, hol vénhedt tölgy alatt,
Hol sűrű bársonypázsiton,
Miközben csörgedezve szól a vízesés,
Az erdőben madár pityeg,
S a hullámok csobognak folyton, csendesen
Elringatván a szunnyadót.
Mikor pedig télisten dörgő-zordonan
Hoz hóesést és szélvihart,
Kutyáival sok vadkant hajszol sokfelől
Az eldugott vermek felé,
Falánk rigóknak síma rúdon végzetes
Hálót feszít a fák között,
Vagy törrel fog meg vadat és félénk nyulat,
Mint nagyszerű zsákmányokat.
Szerelmi kín okozta gondjait ki ne
Felejtené ezek között, -
A hű asszony, ha végezvén dolgát a ház
S az édes gyermekek körül,
(Ilyen Sabina például, vagy Appulus
Napbarnította hitvесе),
Megrakja rőzsével szent tűzhelyét
A fáradt férj érkeztekör?
Vidám tehénre fűzfaajtót zárva rá,
S kifejve duzzadó tejét,
S a jószagú hordóból friss bort húzva le
Saját termést rak fel csupán.
Mit bánok én legfínomabb homárokát
És nagy halak ínycsaját,
Miket télvízkor zordon széláramlatok
E partokig sodornak el?
Egyiptom tyúkja, vagy díszes császármadár
Nem csúszik jobban torkomon,
Mint bő olajfák legkövérebb ágain
Itthon szedett olajbogyók.
A réten termett jóízű lapúlevél.
A mályva csurgó, dús leve,
Az ünnepen levágott bárány húsa és
Farkas-nem-látta kecskehús.
Evés közben kedves látvány a birkanyáj,
Mely éppen most siet haza,
S a két ökör, melyek igában fáradott
Nyakkal hozzák ekéjüket,
S a szolgahad, kik népes háztájnál vigan
Tűzhely köré telepszének.”
Mindezt elmondá Alphiус, az uzsorás,
Lelkében szinte már paraszt.
Beszedte pénzét. És egy hétre rá megint
Mindet kamatra adta ki.

MÁTYÁS KIRÁLY OROSZLÁNJA

(Janus Pannonius.)

Bölcsen küld teneked, győzhetlen hősnek, oroszlánt
Messzi Firenze a nagy megbecsülés jeleként.
Sok dolog egyezik úgy az ajándék közt s teköztöted,
Hogy méltó hozzád s illik a szép adomány.
Emberek elseje vagy, - vadaké épp így az oroszlán.
Rajta, miként rajtad, híres a büszke sörény.
Körme halált okozó, - neked ilyen vészes a kardod.
S mint a te szíved, övé megkönyörülni tudó.
Ebből elleneid lássák meg az égi előjelt:
A cseh oroszlánnak szent koronája tiéd.

A LÁZADÓ ERDÉLY

(Janus Pannonius.)

Hét várnak bűnös, lelketlen földje! Uradnak
Ellene mért emeled fel hűtelen nyakadat
Gondold meg: fiad ő, ha uradnak lenni feletted.
Bár rossz szolgáló, jó anya légy legalább.
Kincseddel hencegsz? Ami kincs, az nem maradandó.
Vagy sok népeddel? Harc elemésztheti mind.
Lelkedet áruló izgatja s fűti kevélyre.
Ó ti világtalanok, vak vezetőt követők!
Bármily harcedzett, elszánt, és bármi hatalmas,
Bárhogy védi ügyét, védeni nem lehet azt:
Vesznie kell, mert egy-igaz Isten trónol az égben,
Harcot nem segít ő, csak ha a harc igaz ügy.

KÖLTŐ A HADJÁRATBAN.

(Janus Pannonius.)

Míg a királyi hadat követem, ne nevezzetek engem
Gyávának, kérlek, hadviselő nagyurak.
Hogyha kivont karddal nem rontok harcba vitézül,
S megvitt várfalakon küzdeni senkise lát,
S tétlen nézőként bámúlok a más veszedelmét, -
Nem féltékenységből, más okokon teszem ezt:
Férfi-dicsőség lesz a tiétek, melyben a küzdés
Könnyűvé lesz, és nagyszerűvé a halál.
Hogyha a harc mezején valahogy meghalna a költő,
Szent múlásokat senkise zengje utóbb?

MÁTYÁS KÉT EREJE.

(Janus Pannonius.)

Két győzelmet nyert Mátyás immár, nem is egyet,
Egy kéz nyert diadalt két veszedelme felett.
Erdély pálmáját követé Moldvának eleste.
Nem fufang, hanem a kard vasa földre gyűré.
Két ország térdelt le a két másféle erőnek:
Itt a vitézség győz, ott meg a bölcs, okos ész.
Pallas fegyverrel küzdött Erdélyben, emitt meg
Bellonának eszén megcsalatott az oláh.
Mit kívánhatnék újévkor mást a hazának:
Ily sikerek sorait hozza az év minekünk.

POGYEBRÁD LEÁNYÁHOZ

(Janus Pannonius.)

Sarja a cseh trónnak, s a magyarnak büszke arája,
Atyja bucsúcsókja, anyja könnyűi után
Jött s megpillantá Pannonia tájait. Ott volt
Kalliopé, aki így szólt a leányka felé:
„Most már más a hazád, nyelved se maradjon a régi.
Voltál csak Kunigund, itt Katarina leszel.”

VÍZKERESZT

(Janus Pannonius)

Szűzanyának magzata, gyermek-Isten,
Széna közt hever. S ime őt a barmok
Meglátják Uroknak. A menny dicsően
Felragyog ott kint.

Elhagyván a nyáját, a pásztorok már
Futnak Betlehembe, a föld urát ott
Látni. S nézik már siető királyok:
Hol van a csillag.

És Heródes szól nekik: adjanak majd
Hírt, hogy merre letek az újszülöttre,
Ő a gyermek-Isten előtt leomlik
S térdreborúl majd.

És három királyok a földre húllnak,
Elvévén koronájokat fejökről.
Kincset hoztak. A gyermek rózsatalpát
Csókkal apolják.

Felkacag Jézuska. Az anyja boldog.
Szent örömkönnyek ragyogóan égnek.
És a kincseket köszönettel József
Átveszi szépen.

Ám most nem Heródes az útjok célja.
Másfelé indulnak az éjben. Ajkok
Minden hangja útjok alatt a Jézust
Hirdeti fennen.

Minden kisdedit leölet Heródes.
Csakhogy Jézus elmenekült Egyiptom
Távolába. Csúszik a föld itt sok-sok
Gyermeki vértől.

Zeng az angyalok kara szent zsoltosmát
Istenünknek, Atyának és Fiúnak
És Szentléleknek, kik az Istenünk, ők
Hármas az egyben.

SZONETT ASSZONYOMHOZ

(Berni)

Hajad borzas, szétkócolt színezüstje
Rendetlenül köríti aranyorcád,
S vagy Ámor, vagy Mars isten nyilazott rád
Szép homlokodra számos árkot ütve.

Szemed két törtfényű gyöngyöcske tükre,
Hogy apró mindkettő, úgy illik hozzád!
Annál nagyobb hatalmas két mancsocskád,
Szép ujjad vastag, s gömbölyű a bütyke.

Ónajakad, hópillád, öklömnyi szájad
Ébenfogadnak ritka szép sorával, -
Mindez csodás egységgel ihlet engem.

Tartásod gőgös, egyben rossz a májad...
Mily jól esik lantom zengő szavával
Szépségedet így őszintén elzengnem.

SZONETT A HÁZASSÁG ELLEN

(Berni)

Rossz: rákot és sovány madárkasültet
És sós húst kapni úgy, hogy nincs sör rája.
Rossz: elfáradni szék nélkül, csak állva,
S hideg bor nélkül lenni felhevültnek.

Rossz: drágán venni és olcsón eladni.
Rossz: pénzt kapni és rögtön elfizetni.

Rossz: hóban fázni és hőben lihegni.
Rossz: ünnepélyen hely nélkül maradni.
Kavics cipődben: szintén rossz, az biztos.
Rossz, hogyha bolhát érzel társaságban,
Mely víg stafétaként szökell gatyádban.
Rossz: észrevenned, hogy a körmöd piszkos,
S hogy két különböző harisnyát vettél.
Rossz, ha váratnak, bár nagyon sietnél.
S mondhat kiki több rosszat mindezeknél:
De bú, baj, szégyen, kín és gond, az semmi:
A legrosszabb mégis házasnak lenni.

MIATYÁNK

(Luther)

Atyánk a mennyekben nekünk,
Ki azt meg hagytad érzenünk,
Hogy mind, mind testvérek vagyunk
S hozzád imát kell mondanunk:
Add, hogy imánk ne szó legyen,
De szívvel érzett érzelem.

Szenteltessék meg szent neved,
És add segítségül kezed,
Hogy szentül élhessünk, amint
Parancsolod: neved szerint.
A csalfa szótól óvd meg azt,
Ki hisz. Téríts meg, adj vigaszt.

Országod jöjjön el, Atyánk,
S borúljon mindörökre ránk.
A Szentlélek legyen velünk
És adja kincseit nekünk.
Éljen hited, s törd össze itt
A Sátán álnok körmeit.

Szent akaratod meglegyen,
Úgy ideleln, mint odafenn.
A rossz órán türelmet adj,
Ki engedelünk atyja vagy.
Mindazt, mi hús, mindazt, mi test,
Atyánk te óvjad és vezesd.

A mindennapi kenyeret
Jóságod nekünk adja meg.
Ragályt, drágaságot, hadat
Ne hagyj kis életünk alatt.
Dúskálva sem, szenvedve sem
Hadd éljünk szépen, csendesen.

Bocsásd meg, hogyha vétkezünk,
Mert vétünk nagy-nagy kín nekünk.
S ha ellenünk vét valaki,
Mi tudjunk megbocsátani.
Szeretben egyek legyünk,
Míelőtted térdelünk.

A kísértésbe ne vezess.
A bűn mohó, a bűn heves.
Jobbkéz felül, balkéz felül
Ott állj legyőzhetetlenül.
A Szentlélek ha megsegít,
Bennünk szilárdan áll a hit.

A Gonosztól megment, Atyánk.
Gonosz napok járnak reánk.
Örök halált ne adj nekünk
És végóránkon légy velünk.
Ha kioltasz, szeretve tedd:
Lelkünket szent kezedbe vedd.

Ámen. Más szóval: úgy legyen.
Erős hitünk csodát tegyen.
Mi annak, hogy benned hiszünk
S eléd igaz szívet viszünk, -
Pecsétjeként hozzuk feléd
E szent imának ámenét.

FOHÁSZ

(Luther)

A nap leszáll. És itt az est.
Lényeddel tündöklőre fess,
Ki egy vagy s három vagy nekünk,
Öröktől fogva Istenünk.

Reggel hozzád imádkozunk
És este új imát hozunk.
Szegény kis dallal csak neked
Mondunk örök üdvözlést.

Dicsőség az Atyának is,
Ő egyszülött fiának is,
A Szentlélek Istennek is,
Most, s örökkön örökre is.
Ámen.

AZ ÖREGSÉG PANASZAI

(Voltaire)

Tudom, hogy a piros, kajszín gyümölcsöket
Elnézegetni édes a zöld és illatos fán.
A kedves régi bort szürcsölni, az remek.
S a jó étel se rossz ám.

A finom fácánhúsnek is csábít kelleme.
A sült foglyot meghitt, hű szálak fűzik hozzám.
De mindehhez bizony étvágy is kellene.
A bársony réteken, a hűvös csermely őszi
Virágpompája közt az illat szédítő.
Jó lenne pár csinos nimfával kergetődni.
Csak bírná szusszal a tüdő.

Elhallgatnám napestig, oly szépen énekelnek.
Elnézném én napestig kigyózó testüket.
De csak szívem maradt. Elkésett lángja mellett
Már vaksi vén szemem. S öreg fülem süket.
Így lesztek ám ti is, ha az aggság megtámad,
Ti délceg főurak és kardinálisok,
Kis abbék és fiskálisok.

Tudói lesztek a bús filozófiának,
Hogy az öröm gyorsan szalad.
Mért élünk hát? S a végén mily cél értelme vár?
Megmarkolod, s misem marad.
A sors, mely éltet ad, semmitsem ad.
Galád egy tréfa. Ó be kár.

A MAGÁZÓ ÉS TEGEZŐ LEVÉL

(Voltaire)

Drágám, hol vannak a napok,
Mikor nem kísért szolgahad,
Divatjamúlt volt kalapod,
S gyémántjaid nem voltanak,
A vacsorád gyengécske volt,
De nagyszerű étvággal etted,
A szíved folyton zakatolt,
A csókot tűzzel adtad-vetted,
És tűzzel csaltad szeretődöt,
Ki sorsát rakta le előtted.
Az ég nem adott kincseket,
Csak ifjuságod kellemét,
Kacér szíved víg szellemét,
Szép bőrt és huncut tincseket.
Ily édes vonzó kellemek
Kit el nem kábítottak volna?

Megsúghatom hozzád hajolva,
Hogy örülten szerettelek.
Ó asszonyom, ön most úgy él a
Rangos, fényes magaslaton,
Hogy messze származott e méla
Elmúlt időktől, jól tudom.
A portásán fehér paróka.
Ott áll, mint az idők jele.
Tudom, azért áll ott a róka,
Hogy önt zordul tagadja le.
A vig kacajt, gyöngéd szerelmet
Elküldi büszkén, ridegen,
S e két mosolygó égi gyermek
Bizony most önnél idegen.
Szívemben régi emlék rezdül:
Láttam hozzád bemenni őket
Hajdan az ablakon keresztül.
Nem, asszonyom, e sok-sok szőnyeg,
Amely mindegyik egy vagyon,
A méregdrága tervezőnek
Jele az aranytálakon,
A selymes, bűvös kárpitok,
A képek, szobrok, gyöngyök, érmek,
Amelyekről az nem titok,
Hogy milyen gazdagságot érnek,
E hófehér japáni vázák,
Mikben kedvére válogat,
S a fülei, amelyek rázzák
Csillárként a gyémántokat,
E káprázó és pompás dolgok,
E fény, amely fénylőbb a napnál,
Mind meg nem ér egyetlen csókot,
Melyet ifjúkorodban adtál.

ROUSSEAU

(Voltaire)

Az emberfajnak ártó alja
Félbenmaradt majomnak látszik,
De mindenáron bölcset játszik.
Csak sarlatán, hiú és csalfa.
Receptje folyton más-más maszlag.
Konok és szemtelen gyerek.
Kölyke az egyszeri kuvasznak:
Adj néki enni kenyeret,
Vagy láncold meg, a kezedet
Hitványul mindenképp megmarja.

APRÓ VERSEK

(Voltaire)

1.

Mme de Luxembourghoz

A verseim valóban boldogok:
Magokra vonják e két szép szemet.
De én sováran arra gondolok:
Ne inkább a szerzőre nézzenek?

2.

A rajzolni kezdő Pompadourhoz

Ó szép asszony, ha lesz eszed,
Magadról rajzolsz egy kis karcot.
Soha még édesebb kezek
Nem rajzoltak le drágább arcot.

3.

Richelieuhöz

Pár kedvenc művemet elküldöm önnek itt
Azért, hogy bennök kedvét lelje.
De Múzsámat, kérem, talán ne úgy kezelje,
Mint szokta más szerelmeit.
Másnap ne dobja ki, hisz oly csinos szegényke,
S még szebben énekel, ha ön hallgatja meg.
Legyen hű hozzá, kérem kérve,
Elvégre egyszer ön is hű lehet.

4.

A magyar Fekete grófhöz

Egy hún leszármazott szittya drámámat kéri.
Attilánál bizony különb legény e férfi.
Mert franciául pár csinos verset csinált.
Nálam is lel talán pár jó kadenciát,
Hiszen engem nem sújt túlságosan Apolló.
A jó vers ritka ma, miként a fehér holló.
A gall vers sántikál és károg.
Nos hát versünk legyen e húnéhoz hasonló,
Mert ő a hún, de a mi költőink barbárok.

SÍRÓ EMBER, NEVETŐ EMBER

(Voltaire)

Olykor, ha felkelek, és bánt gyomorbajom,
Kedélyem is nyomott, s a szellemem kuszált,
S borzadva áttekint a szörnyű sok bajon,

Amely a természetre szállt,
A tévelygő, zavart, romlott emberfajon,
Mely túl nem eshetik a sóhajon, jajon,

Hisz a sátán hatotta át,
Az Etnát kérdezem: „Miért pusztítasz minket,
Miért ontod reánk dühöngő méhedet?”
A tengert kérdezem: „Szép partvidékeinket
Mért söpri el habos, tajtékos végzeted?”

Majd a zsarnokhoz megyek:

„Mért gyötröd meg a világot
Jobban, mint a vad hullámok,
És a tűzhányó hegyek?”

Mikor aztán ráeszmélek
Egy-egy ilyen rossz napon,
Hogy részünk csak nyűgös élet,
És eszembe azt kapom,

Hogy a legfőbb törvény a kínok és a sírok,
Sírok.

De aztán este lesz. Jönnek víg cimborák,
Egy édes hölgy kerül balomra,
Jó fogolyhúst eszem, iszom a hegy borát,
Melyet egy jóbarát küldött el asztalomra,

Nagyképű ostobák helyett
Tréfákat hallgatok, jókedvet, éneket,
Üdül az értelem, s üdül az ember gyomra,
Nem fáj elszállt ifjúkorom,
Sőt bölcsen jónak gondolom,
Hogy X. úr szeretőt tart régen,
S a szent baráti érzélem,
Melyet egy hölgy megoszt velem,
Elfeledteti öregségem,

Száz kedves ok teszi, hogy vidám lehetek, -
Nevetek.

Távolról nézhetem az intrikát, a harcot,
Melytől gyötrődve nyög a megriasztott Páris,

S melytől a közszereplő arcok
A mérgezés torzult görcsét mutatják máris,
A rágalom virul, és bárminő infámis,
Serdül, s korántsem vall kudarcot, -
Külföldre fordulok? Egy ország lángban áll,
Honában üldözött a bölcs és jó király,

S mint írják a papírok,
Oltalmat nem talál, -

Derülni kellene, de így aligha bírok.
Sírok.

És íme birtokom kormánysegélyt kapott,
S virulni láthatok szőlőt, búzát, zabot,
A béreseim vígan élnek,
A szilfa alatt tánc vigad,
Elmém egy huncut könyvbe mélyed,
Ariostót bujom, avagy egy másikat,
Mondjuk: történetét Orleáns jó szüzének,
Vagy más pajkos művet, amelyet szeretek:
Nevetek.

Valljuk meg, uraim, ilyen az emberélet.
Egy-egy manó mindig kész incselkedni véled.
Olykor gonosz. De néha jó.
Benyomásain át kiki megfogható.
Az ember anyaga tudom, hogy égi massa,
Mely fenkölt szellemét az égben éli ki,
De míg a földön él, jókedvét bú akasztja,
Vagy búját kedv derítheti.
S a föld legbúsabb zokogója
Átvedlik rögtön kacagóra,
Ha dolga jól megyen neki.

A NŐ (Rousseau)

Vonzó dolog és gyászos átok,
Kit megvetek, viszont imádok,
Kinek a természet nagyot:
Sok testi kellemet és szellemet adott,
Ki a férfit igába hajtod,
Ha sír, kigúnyolod,
Ha fut tőled, fogod,
S bünteted, ha szavadra hajtott,
Kinek fehér, szép homloka
Sugárzik ünnepélyeinken,
Ki el tud távoztatni minden
Bajt, mi az Ember ostora,
Te lény, vagy rém, kit nem értünk meg,
Jónak s rossznak örvénye te,
Megvetésünknek s gyönyörűségünknek
Mindíg ős titka leszel-e?

A HARANGOK

(Poe)

Szán ezüstcsengője cseng,
Csengve cseng,
Dallamában annyi víg jövő remény eseng.
Ezt hogy csengi, csengi, csengi
Csillagszórta éjjelen,
Ritmusára fenn ezernyi
Kristálycsillogás megyen ki
Felragyogva szüntelen.
Hangja ring, ring, ring,
Mintegy rúna-vers szerint,
Rengve-ringva, csengetően taktusokra peng,
Csengve cseng, cseng, cseng, cseng,
Cseng, cseng, cseng,
Felcsilingel. Szíveinkkel játszva cseng.
Nász aranyharangja zeng,
Zengve zeng,
Benne mennyi boldogság jövődölése leng.
És a balzsam-éjszakát
Mily gyönyörrel zengi át.
Olvadt színarany a hang,
S e lüktetés
Mily folyékony gingalang.
És a tünde holdvilágra lebbenő galamb
Felfigyel.
Zengő tornyokból dereng,
S máris öblös áradás, mely boldogan kereng,
Messze reng,
Lengve leng,
Szép jövőről elmereng
És varázslatot jelent,
Mely lebegve és rebegve
Benne zeng, zeng, zeng, zeng,
Zeng, zeng, zeng,
Mind nagyobbra felragyogva benne zeng.
Vésznek rézharangja kong,
Kongva kong,
Felzavart szavában annyi borzadás tolong.
Rettegőn kiáltja át
Mind az ijedt éjszakát,
Rémülten, mint egy bolond,
Nem beszél, csak kong, kong,
Sír, kiált,
Elrekedt ordítózással szólítván a vad tüzet,
Őrülten kiáltva rá a mérges tűzre, mely süket,
És mely folyton, folyton, folyton
Egyre csak feljebb üget,

Bősz irammal feljebb szöktet:
 Most, - most, vagy soha többet!
 Fenn a hold is elsápad belé.
 Ó hogy kong, kong, kong,
 Mennyi borzalmat zajong
 És hebeg,
 Bögve és üvöltve kong,
 Dúlt, panaszló hangot ont
 Szét az ürbe, mely rémülve megremeg.
 Elmondják e vad szavak
 Rengve, zúgva,
 Bögve, búgva:
 Nő a tűz, vagy már apad.
 Hangja pontosan beszél
 Sírva-ríva,
 Döngve, híva:
 Szűnt-e, több-e a veszély.
 Ezt kiáltja szét a hang,
 Amint így váltakozva kong,
 Kongva kong,
 Kongva kong, kong, kong, kong,
 Kong, kong, kong,
 Érctelenre félrevert kongva kong.

 Gyásznak vasharangja bong,
 Dongva bong,
 S benne mennyi ünnepélyes gondolat borong.
 Bongó, búskomor szavát
 Megdermesztett éjen át
 Elborúltan érzi mind a szív.
 Rozsdamarta torka szól,
 És a lélek érti jól:
 Halni hív.
 Jól megy a harangkötélnek,
 Érte rémek, - ah, e lények, -
 Harca vív.
 Karjok húzza rajta csüngve,
 Tompított tempója vak,
 Nagy követ dönget szívünkre,
 S ők gyönyörrel bonganak,
 Ők se férfiak, se nők,
 Gúlok ők, a holtevők,
 Gúl-király
 Kongat és a himnusz áll,
 Messze száll, száll, száll,
 Száll,
 S vasat döngetve bong.
 Szíve boldogan szorong,
 Torra dong a vasdorong,
 Erre táncol és ujong.
 Hangja zsong, zsong, zsong,

Rúna-lejtéssel jajong,
Taktust éreztetve bong,
Dongva bong,
Hangja zsong, zsong, zsong,
Mesze dong, dong, dong,
Rúna-lejtéssel jajong.
A harang görgetve bong,
Dongva bong, bong, bong,
A harang dörgetve bong,
Dongva bong, bong, bong, bong,
Bong, bong, bong,
Gyászt kiáltva és sóvárgva dongva bong.

A HOLLÓ

(Poe)

Egy sajtós kötetben bóbiskolva, ernyedetten
Vén meséket nézegettem. Éjfél volt, sötét, sivár.
Bús és fáradt voltam roppant. Egyszer csak szívembe dobbant,
Hogy kívül az ajtó koppant, és a hang válaszra vár.
„Vendég lesz az, ki szeszélyből ilyen későn erre jár,
Koppant és válaszra vár.”

Ilyet nem felejt az ember, télidő volt, zord december,
Mikor kandallónkban tenger szikrát ont a rőzsésár.
Ültem a reggelt sóvárgva s könyvekből hiába várva
Enyhet szívem bánatára, hogy Lenore elhagyta már,
Hogy sugárzó drága arcát többé nem láthatja már.
Be kár érte, ó be kár.

Ijesztett a hang, amelyre megsuhant a függöny selyme
Olyan rémületbe ejtve, mely vad némaságba zár.
Álltam szívdobogva, félve. Majd pedig mégis beszélve:
„Holmi vendég, s véletlenség, hogy most éppen erre jár,
Holmi vendég, ki szeszélyből éppen ajtómnál megáll,
Koppant és válaszra vár.”

Később egy kis merszem támadt. Könnyed hangra nyitva számat
Így szólottam: „Ó bocsánat, megvárattam, ügyebár?
Csakhogy fáradt voltam roppant, s ön, mikor ajtómhöz toppant,
Túlgyengén és halkán koppant. Itt vagyok kinyitni már.”
És az ajtót itt kitártam. Künt a csend magánya vár.
Senki sincs. Az éj sivár.

Álltam meghökkenve, félve, szívdobogva, mitsem értve,
Vad rémképektől kísértve. S csendes volt künn a határ.
Nem hallatszott semmi, semmi. Semmisem szűnt csendes lenni.
Egy szó volt. „Lenore?” Csak ennyi. Én suttogtam. És habár
Súgtam csak e szent nevet, a visszhang visszasúgta már.
Csend volt. Mély, nehéz, sivár.

Megrendülve visszamentem reszkető tűzzel szívemben,
S íme újra hallom menten azt a neszt. De merre jár?
„Én itt rémet rémbe öltök, s künn az ablak rácsa zörgött,
Lássuk hát, hogy mi az ördög üt, kopog, vagy mit csinál.
Egyszerű a kézmozdúlat, mely egy ablakot kitár.

Majd meglátjuk, hogy mi vár.”

Ott a rácsot húztam hát le. Gyors szökéssel csattogván be.
Igen furcsa szerzet szállt be: egy holló. Egy vén madár.
Rám se nézett, meg sem állott. Egy Pallas-szobrocska áll ott.
Egyenesen arra szállott és megült vállán, akár
Azzal együttes jelenség. Úgy megült vállán, akár
Egy szoborrá vált madár.

Lám mosolyt csalt e madár a lelkem vérző bánatára.
Tetszett, hogy ábrázatán a zord szigor torzképe jár.
„Bár a búbod meg van vágva, ám azért nem vagy te gyáva,
Alvilág sötét futára, ijesztő és vén betyár.
Hogy hívnak, tisztelt barátom? Nos, mutatkozzál be már!”
„Soha”, - szólott a madár.

Elfogott vidám csodálat, hogy’ felelt a jámbor állat.
Bár az ilyen szóhasználat értelmetlen, ügyebár?
Ámde azt belátja bárki, hogy nyilván csak nékem járt ki
Ilyen furcsa hollót látni, mely a szobron így megáll,
És bár értelmetlenül, de emberi szót kiabál:
Egy „Soha” nevű madár!

Ült s csak ezt az egyet mondta, mintegy benne mind kiontva
Azt, mi lelke mélyét nyomta, melyen felpattant a zár.
Ült. S eladdig meg se szólalt, míg kevéssé hallhatólag
Ezt morogtam: „Ülj csak nyugton. Úgyis elrepülsz te már,
Elrepülsz, mint jó barátok, szép remények, régi nyár.”
„Soha”, - szólott a madár.

Megrezzentem, hogy kiáltott s mondatomra ráhibázott.
„Annyit - mondtam - máris látok: ennek csak a szája jár.
Volt talán egy bús gazdája, az mondhatta sokszor fájva
Ezt a szót s kapatta rája hollóját. Mostanra már,
Mint ahogy a vers refrainje egyhangúan visszajár
Csak ezt hajtja a madár.”

Ez megint mosolyra készített. Fogtam egy öreg karszéket
És leültem. Ily látványért nemde semmisem nagy ár?
Jól esett így hátradőlni, eltűnődni, képzelődni,
S azzal szépen elvesződni, milyen torz e furcsa pár:
Én s a holló. És ha mondok egy szót, mely válaszra vár,
„Soha”, - felel a madár.

Így merengtem. Telt az éjjel. Ő reámmередt szemével
Mint ki vad tekintetével újabb kérdésekre vár.
Ültem révedezve mélyen. Tündöklött a lámpafényben
Bársonypárnájú karszékem. Sóhajtottam. Ó be kár,
Hogy mellettem szép Lenoreom, kit szívem hiába vár,
Nem fog üldögelni már.

S úgy éreztem, hogy most tömjén sír-illatú bús özönjén
Szellemként lebegve lengén itt Lenorenak árnya jár.
„Átkozott az istened, ki ezt küldött szívembe vetni!
Mért marcangolsz? Hagyd feledni, hogy nem térhet vissza már.
Búfelejtés bűvös kelyhét lelkem mikor issza már?”

„Soha”, - szólott a madár.

„Ah, gonosz jós, - szóltam erre, - légy madár, vagy ördög lelke,
Mely szívtépő gyötrelmekre poklokból a földre jár,
Bármilyen légy, csak egyet kérdek. Én itt borzalomban élek,
Elhagyott, de elszánt lélek, mely csak egy vigaszra vár:
Lesz-e balzsam Gileádban? És ha lesz, hát jő-e már?”

„Soha”, - szólott a madár.

„Gyásznak jósa, - szóltam erre, - légy madár, vagy ördög lelke,
Kérlek, minden szent egekre: szívem egy válaszra vár.
Mondd meg bánatos szívemnek, vajjon egyszer megpihennek
Távol szent ölen a mennynek ő, s aki angyalka már?
Ő, s a szép sugárzó lány, ki odafent angyalka már?”

„Soha”, - szólott a madár.

„Lódulj hát az éjszakába, - ordítottam talpraállva, -
Éjbe, szélbe, alvilágba, Plútóhoz, te vén számár!
Menj! S egy tollad itt ne vesszen, mely reád emlékeztessen.
Hagyj magamban révedeznem. Menj, kint vár a hó, a sár!
Húzd ki szívemből a csőröd, mellyel marsz. Nos, még-e már?”

„Soha”, - szólott a madár.

Szárnya rebbenése nélkül most is még ül, most is még ül,
S állandó tanyája végül a szobor. Ott ülve vár.
Pillantása messze réved. Mint egy álmodó kísértet
Árnyékot vet, zord sötétet, mely reménytelen, sivár.
Szörnyű szárnyát a szívemről nem fogja elvonni már
Soha többé a madár.

PONTE AL MARE, PISA

(Shelley)

Lement a nap. A fecske elpihent;
Az alkonyt bőregér nyilallja át;
Lágy, nyirkos békát húz elé a csend,
A vándor szellő, mit az este ad,
Az árnak sok-sok fodrán átremeg,
De nyári álmát nem zavarja meg.

Nem esi harmat a szomszéd gyepet.
A lombok mélyén köd ma nem pihen.
A lusta szél ma száraz és meleg.
Port, szalmaszált forgatnak sebtiben
A fel-fellélegző lehelletek
A városban a kőkockák felett.

A hullámozó folyón az ég alatt
A város rengő képe ott lebeg.
Örökké reng s mozdulatlan marad.
Mozog, de mégsem változtat helyet.
Hová megy vajjon?...
Ha visszajössz majd, éppen így leled.
A naplemente örvényét sötét,
Gomolygó felhő-korlát zárja el:
Hegységek, miknek torlódó övét
Omló növekvés árja tárja fel,
S a halványkék folton, mit meghagyott,
Az esti csillag csengőn átragyog.

ÖNMAGAD

(Herder)

Feledd az ént, de tartsd meg önmagad.
Az istenség nagyobbat adni nem
Tud gazdag szívéből, mint önmagad.
Amit szülőanyád s az éltető
Természet keblén kaptál: levegő,
Élet, táplálék, hajlam, eszme, kép,
E' képzelet, - ez nem vagy önmagad.
De mit mindebből alkottál, mivé
Lettél, mi vagy, teremő és teremtmény.
Nem amit látsz, (az állat is figyel)
Nem amit hallasz, (hall az állat is)
S amit tanúlsz, (a szajkó is tanul)
Amit felfogsz, s értesz, - a hatalom,
Mely benned forr, a látnok ösztöne,
A múltakból jövőt megsejdtő,
A titkos rend, amely a nagyvilág
Kuszált szöszéből szép és érthető
Szőnyeget sző benned s rajtad kívül:
Ez önmagad vagy. És ez isteni
Isteni? Úgy van. Mert gondold csak el
Eszmétenül a lét nagy káoszát,
S úgy, hogy ne lenne összefoglaló
Törvénye mindennek: magának is, -
Gondold csak el a bölcs Természetet
Mily oktalanná lenne. Dobd magad
Ez öntudatlan káosz mélyire.
Volnál-e akkor önmagad vajjon?
Térj önmagadba. Ott az öntudat
Legmélyin él a Világöntudat
Beszédes záloga. Ha állatúl
Elvesztetted ezt, hogyan csodálhatod,
Hogy ezzel épp az Istent vesztetted el?

Lények harmóniája? Szó. Üres.
Nincs hallgatója. A harmóniát
Szívedben hallgasd. Ott meghallhatod
A csendben felharsanni azt a kart,
Mely a legmélyebb elvet, szellemet,
Mély-önmagunkat, Istent hirdeti.

És rajta, építs ott egy templomot
Szívedben Istennek, hogy szívesen
Lakozzon ott. Felhangzik majd a szó
E templomban, az igazság szava,
Az önmagad ráismerése. Légy
E szónak papja, oltárán neveld
Az istenséggel rokon önmagad,
S imádd is hódolattal. Értelem!
A rút lidérc, kit borzadozva látsz
Élted tükrében önmagad gyanánt,
Az írigység, hiúság, gyűlölet
Szítója benned, az a fúria,

Ki kedveseidtől választ el és
Lakatra zárja mástól szívedet,
Az nem te vagy - főellenséged ő.
Ki elrabol magadtól. Nem vet-e
Gátat kedves munkádnak? Nem dob-e
Téged, büszkét, még büszkébb trón elé,
Hogy meggyötörjön és gyümölcsödön
Mérget ízlelj csak illatok helyett?
Nem szakított-e ketté, s nem szab-e
Csaló képmást belőled, hogy csak ezt,
Csak ezt szeresd, keresd, és elveszítsd
Az igazit eközben, önmagad?

Ó megcsalt Nárcisz, hát te vagy vajjon,
Kire a forrás tükrén ránevetsz,
Kutatsz minden tükörben és neszelsz
Visszhangban? Árnyékod több, mint te vagy?

Ki a legszörnyűbb mérget szívod, az
Árnyékod száján visszalebbenő
Saját lehelletet, csodálkozol,
Hogy ettől árnyékká hervadsz te is?
Hogy száraz forrás és önsír leszel?
Üres bábu, mellyel játszol csupán?

Ki önmagát elveszti, mi marad?
Az az igaz s legmélyebb önmagunk,
Ami belőlünk más szivekben él.
Mi a távol világgal egyesít,
Benső békét ad idők viharán,
Feledtet s megbocsátóvá teszen,
S a botorok botorságát veled
Megérteti, az benső önmagad.

A KÉT GALAMB

(Kleist)

A két galamb egymást szívből szerette.
De únva már a hosszú, lágy nyugalmat
A hímgalamb gondolta: útra kél.
Szólt párja: „Nézd, mit tervelsz, drágaságom?
Elmenni tőlem, bűgő kedvesedtől?
A válásnál borzasztóbb semmi nincs.
Neked nem borzasztó csak, szívtelen!
Még fáradalmak s ijesztő veszélyek
Félelme sem tud keblemhez kötözni.
És mostan még az évszak sem barátod.
Hogy mersz a tél viharhozó dühében
A levegő zord tengerébe szállni?
A tavaszt várd meg legalább. Mi kerget?
Egy holló, mely az égen átcikázott,
Rossz sejtelemmel tölt el engemet.
Álmomban folyton bajt fogok csak látni,
Hálótól, sástól foglak féltetni,
Ha rossz idő lesz, szívdobogva kérdek:
Vajjon hogyan van ő most, kedvesem?
Kap vajjon bő táplálékot szegénykém?
Van hajlék, hol kedves fejét lehajtsa?
És ami kell, megvan-e mindene?”
Ez aggodás hatott az ifjú balga
Túlgyors útitervére egy kevéssé,
De roppant vágyódott világot látni,
S meggondolásán úrrá lett a vágy.
Így szólt: „Ne sírj. Két kurta hónap
Lecsillapítja kósza vágyamat.
Majd visszatérek. És a kis kalandot,
Akárminő lesz, mégis csak megélem,
S neked fészünkön szépen elmesélem.
Elszórakoztat majd, hidd el nekem.
Ki nem lát, nincs elmondandója annak.
Én elmondom majd: itt is, ott is jártam,
Csodás helyekre vitt az út bizony,
S ki hallgatod, az érdekes nagy élményt
Saját szép élményednek képzeled.”
Ilyen s egyéb vigasztaló szavakkal
Részint saját magát nyugtatta meg,
Részint legyőzte kedvesét, a bús
Gunnyasztót. S íme vad vihart
Támaszt az éji, mély látóhatár,
Mely ítéletidőt bocsát a földre.
Gonosz szelek támadnak, és az első
Bokorba száll a menekvő madár.
A lombok közt megül. S ott rázza le
Tolláról a viharnek csöppjeit,

Sóhajtvá néz körül és eltűnődik:
Mint vándor szokta, visszagondol az
Otthon hagyott kis párra, ó milyen
Búsan lógatta búcsúkor fejét
A kedves és mily sűrűn könnyezett.
S az emléktől forró, új meghatottság
Csal fényes és nagy könnycseppet szemébe.
A nap kisüt végül. Tollát, szemét
A fény megszáritotta: száll tovább.
Elérkezik, hová barátok küldték,
Egy városi, dúsgazdag galambdúcba.
A fészket illatos fű s moha adja,
És jóízű magvakban nincs hiány,
Előzékenység, nyájasság felel
A cím-adó barát ajánlatára,
De hű párjának szíve nincsen ott.
Lát pompát s látja a világ csodáit,
Dicsőséget, megejtőt, csillogót,
Megismer minden fényest, nagyszerűt.
És közben szívtépőn boldogtalan,
Körötte minden pompás és sivár.
Gondol tehát nagyot: szárnyára kap,
Nem fél az úttól, sebtiben repül
Párjához vissza, úgy borúl elébe,
Hogy bűnbánóan csak csókolni tudja,
Zokog, hozzábúvik s egy szót se szól
Az egyetlenhez, ki szívét megérti.
Boldog szerelmesek, mért vágytok messze?
Ne menjetek, ketten maradjatok.
Maradjatok egymás egész világa,
Mert amit vágytok, többetek van annál.
Én, költőszív, szerelmes voltam egyszer,
S a nagy Rómának minden templomáért,
Az égbolt dómjáért nem adtam volna
Szerelmesemnek meghitt otthonát.
Viszontláthatlak vajjon még, ti percek,
Mik életemre ráragyogtatok?
Ezentúl a varázs hatása nélkül
Lássak tovább haladni annyi bájos
Teremtést életemben? Ah, szívem
Bár tudnál felgyulladni még csak egyszer.
Nincs többé szépség már, mely megdobogtat?
A szerelem örökre itthagyt?

ELSŐ RÓMAI ELÉGIA.

(Goethe.)

Szóljatok egy jó szót, ti kövek. Paloták, szavatok nincs?
Uccák, halljuk a szót! Génius, néma maradsz?

Szent falaid közt itt mindenből szellemed ad szót,
Ó te örök város. Ámde velem szava nincs.
Várom a halk sűgást. Ablakban drága kis arcot,
Azt, aki majd áldón perzseli meg szívemet.
Vajjon mely uccán rovom útam, rápazarolván
Minden időt, lobogó látogatásaimért?
Most még templomot és romot és palotát vizitálok
Gondos utas módján, mint ahogy illik is ez.
Ám eljő az a nap, mikor ennek vége szakad majd,
S Ámor temploma lesz áhítatom helye csak.
Róma, világ maga vagy! De ha nincs szerelem, mit csináljak:
Még a világ se világ, Róma se Róma bizony.

HARMADIK RÓMAI ELÉGIA

(Goethe.)

Én kicsikém, sose bánd, hogy olyan gyors volt az igen-szó.
Hidd el, hogy soha én el nem ítélek ezért.
Ámornak nyila van sokféle. Némelyik orvul
Harcol s évekre mérgezi meg szívedet.
Másik azonban friss hegyű, éles, jól viszi tolla,
Csont velejéig döf, s tűzbe borítja a vért.
Hajdan, az istenek és istennők csókja korában,
Gyorsan járta a sor: nézd, ne habozz, megöleld.
Vajjon a Ida hegyén Vénusz habozott-e sokáig,
Amikor Ankhízész karja ölelni kinyílt?
Luna se várt, hogy a szép alvó ajkára boruljon,
Míg az irigy Hajnal költi fel orra előtt.
Zengő szirten megpillantván tünde Leandert,
Fogta magát Héró, s máris a vízbe rohant.
Réa Szilvia, szép hercegnő, ment a folyóhoz
Vízért. Mars isten látta a büszke leányt:
Gyermekeik Romulusz, Rémusz. Farkastejen éltek,
És Rómájuk a föld hercegi asszonya lett.

HETEDIK RÓMAI ELÉGIA

(Goethe.)

Mily boldog vagyok itt Rómában! Szürke időkön
Jár az eszem, mikor ott északon elboruló
Égbolt súlyosodott a fejemre. A színek, a formák
Eltűntek s a világ holthálványra alélt,
S kedvetlen lélek zugait kutatón a borongós
Énre figyeltem a bús óra borús idején.
Most fejemem ragyogóbb éter napfénye világol.
Főbusztól eleven itten a szín, a vonal.

Csillagos éjjeleken puha nóták álmai zengnek,
 És ragyogóbb ez a hold, mint az az északi nap.
 Álmodom ezt a bűvös boldogságot? Palotádban
 Lettem vendég én, ambroziás Jupiter?
 Itt fekszem, látod, s kezemet térded fele nyujtom,
 Mint a könyörgő. Ó vedd repeső-magamat!
 Hogy jutottam e házba? Nem is tudom. Isteni Hébé
 Fogta szegény kezemet, és ide elvezetett.
 Héroszt kellett volna bevezetnie néki helyettem?
 Megtévedt? Nézd el. Boldogító hiba volt.
 Fortuna is, szépséges lányod, drága szeszéllyel
 Ontja reám kegyeit, mint a kacér hajadon.
 Isten vagy csakugyan? Ha igen, ne kívánd, hogy a vendég
 Boldog Olimpusról földre zuhanjon. „Elég, -
 Mondod, - messzire mégy, költő!” Ó nem. Hisz Olympus
 Itt ez a római csúcs, a Kapitólium is.
 Tűrj meg rajta, amíg egyszer majd halkan a végső
 Útra kelek, s aztán orkuszi csend temet el.

TÍZ EPIGRAMMA.

(Goethe.)

Mint egy bölcső, úgy elringat e gondola engem,
 S mint a koporsó, rejt rajta a deszkafödél.
 Így van jól. Bölcső s a koporsó közt lebegünk a
 Létünknek nevezett Grande Canale vizén.

*

Hogyha az államfő kalapács, s üllője az ország,
 Kettőjük közt mint rézlemez izzik a nép.
 Ó jaj a népnek, hogyha csapások céltalan érik,
 És sohasem lesz kész jó anyagából az üst.

*

Lám, a rajongó több hívet hódít a tömegben,
 Míg az okos koponyát csak kevesen követik.
 Sok csodatevő kép művészileg egy fagarast ér,
 Míg a tehetséges kép nem a nagy tömegé.

*

Míg a kilenc hölgyek flörtöltek volna szívemmel,
 Elfordultam, mert párom a térdemen ült.
 Majd párom megcsalt, s a kilencek sértve kerültek.
 Ott tartottam már, hogy megölöm magamat.
 S íme ki mentett meg, fura istennője az égnek:
 Múzsák anyja te vagy, esküszöm, ó Unalom!

*

Szép gyereket hurcolsz, koldusnő, és a fejedre
Fátyolt vetsz. Nem rossz taktika hatni reám:
Ilyen szép gyereket vágyom, mint ezt a ruhátlant,
S szép nőt, mint amilyet sejtek a fátyol alatt.

*

Félrekonyúl a nyakad. Csoda ez? Hisz néha e nyakra
Tótágast állván ránehezül figurád.
Én a fejed dévaj konyulását el nem ítélem:
Mert gyönyörűbb súly alatt nem bicsakolt soha nyak.

*

Franciaország bús sorsát a nagyok ne feledjék,
Sőt észben tartsák ezt a kisemberek is.
Fáj, ha nagy bukik el. De ki védi a névtelen ezrek
Nagy tömegét, ha tömeg nyomja el a tömeget?

*

„Mindent megmagyaráz a világon a bölcs hipotézis”, -
Szól a tanítvány, - „mit nagy tanítóm kiagyalt.”
Persze. Megácsolják a gerendákból a keresztet,
És logikus, hogy ráillik a test csakugyan.

*

Hitvány réz futtatva ezüsttel: íme a tallér,
Mely a királyi fejet hordja kiverve magán.
Sok próféta beszél csacsiságot az ész veretével,
És ki nem ért hozzá, azt hiszi, tiszta arany.

*

Midás végzete bús végzet volt. Bármirehét ért is,
Mindaz arany lett. És színaranyat hogy együnk?
Én is ilyesfélét élek meg: bármirehét érek,
Egyszeriben ragyogó ritmusú versike lesz.
Jó. De kivételkép kikötöm, múzsák: a babámat
Hogyha megérintem, nő legyen és ne papír.

VÁGY (Schiller)

Mély a völgy. És mindent benne
Sűrű, hűvös köd nyomaszt.
Van kiútja? Be jó lenne
Egyszer megtalálnom azt.
Örökifjú zöld tetőkre
Látok innen. Hátha még
Egyszer röpke szárnyam nőne:
Zöld hegyekbe szállanék.

Onnan jó békét lehellő
Muzsikának hangja most,
És a hűvös, bűvös szellő
Illatot hoz, balzsamost.
Dús aranygyümölcs mosolyg a
Fent sötétlő lombokon.
S a virágnak jó a dolga:
Nincs ott tél a dombokon.

Ó, örök napfény meséje
Ottfent milyen kék lehet,
És a lélekzetnek kéje
Ottfent milyen mély lehet.
Csakhogy itt e vad folyamnak
Árja köztünk kavarg:
Félős szívemig rohannak
Vad, tajtékos tarajok.

Volna itt egy könnyű sajka,
Elhagyott, gazdátalan...
Mit habozzam? Rajta, rajta,
Jól feszülő vászna van.
Hinni kell és merni kell, mert
Sorsunk más utat nem ad:
Csak csoda segíthet embert,
Hogy megérhessen csodát.

TAVASZ

(Schiller)

Kikelet, csakhogy végre
Jöttöd köszönhetem!
Hozd, hozd a sok virágot,
Az mind, mind kell nekem!

Megjössz megint, te drága,
Szép s kedves vagy megint.
Megyünk eléd s örülünk,
Hogy édes arcod int.

Az a tavalyi kislány
Eszedbe jut neked?
Tavaly szerelmet vallott...
Tudd meg: most is szeret.

Tavaly virágot kértem
Tőled, s ő kapta meg.
Most íme újra kérem
Egész termésedet.

Kikelet, csakhogy végre
Jöttöd köszönhetem!
Hozd, hozd a sok virágot,
Az mind, mind kell nekem!

REMÉNY (Schiller)

Hétköznapi az, hogy az emberi nép
A jobb napokat lesi, várja.
Az emberiség a jövő csodaszép
Álmát lesi, karja-kitárva.
Jön a télre a nyár, jön a nyárra a tél,
A szív mit bánja: remélve remél.

Bölcsőnkben a tünde remény gagyogott,
S ott repked az ifjú körül is,
A férfi szemében is az ragyog ott,
Az agg szíve hogyha kihűl is,
Szomorú síri hantja hiába kemény,
Tetején kivirúl a virág: a remény.

Ez nem gonoszarcú lidérclobogás,
Melynek csalatottjai lettünk:
Ott lüktet a szívben az ős dobogás,
Hogy valami jobbra születünk,
S mit bensőd ösztönös hangja rebeg,
Az meg sose csalja hívó szívedet.

ISTEN VELED, PÁRIS (Béranger)

Szólt Páris: „Rögtön jer haza!
Vagy dalos torkod elrekedt?
Ha remete maradsz, az a
Sorsod, hogy elfelejtelek!”
És szóltam: „Ó mit bánom én,
Enyésszék hírem nyomtalan.
Tőlem ragyoghat untalan
Öröm, dicsőség, pompa, fény.”
S a visszhang suttog valamit:
„Maradj csak itt.”

Menjek, fázó, hangos dalu
Madárcák, kiket etetek?
Ők szólnak: „Éljen a falu!
Vannak ott ilyen reggelek?
Mi rigók, pintyek, itt vagyunk,
Mi költünk füttyörészve fel,

Első dalunk neked felel,
Este tiéd végső dalunk.”
S a visszhang suttog valamit:
„Maradj csak itt.”

S mit szóltok, szirmok, melyeket
Alkonyatkor megöntözők?
„Hogy öregedő szívedet
Ne zúzd ott szerelmek között.
A kedves emlék benned él.
Őrizd azt, és maradj velünk.
Az illatban, mit lehelünk,
Szíved tovább megél s remél.”
S a visszhang suttog valamit:
„Maradj csak itt.”

S te mit szólsz, hullámozó folyó,
Amelyre pillant ablakom?
„Hogy dicsőségnek változó
Sorsára sose adj vakon.
A hírvágy hívó szava rossz.
Kétes örömök várnak ott.
Nézd példámat: ha áradok,
A vizem mindjárt zavaros.”
S a visszhang suttog valamit:
„Maradj csak itt.”

S mit szóltok kis facsemeték,
Miket én öreg ültetek?
„Hogy fáradságod ünnepét
Velünk te még megülheted.
Ha mások bajai felett
Tünődöl, s gondok súlya bánt,
Mi felnövünk s irány gyanánt
Majd megmutatjuk az eget.”
A visszhang suttog valamit:
„Maradj csak itt.”

Madarak, rózsák, lomb, folyó.
Nektek hiszek. És nem megyek.
Istenről gondolkodni jó,
Mosoly becézi lelkemet.
Vágyam mi? Árnyas heverő,
Szegények, akik áldjanak,
És hogyha eljő már a nap:
A kis falusi temető.
A visszhang is súg valamit:
„Maradj csak itt.”

A RABNŐ.

(Hugo.)

Szeretném ezt a földet,
Ó lennék csak szabad,
Hűs tengerén a zöldet,
Rétjén a kazlakat,
Sok csillagát az égen,
De ablakom tövében
Kard villan a sötétben,
Ha öröm elhalad.

De hogyha este érzek
Szellőt, dédelgetőt,
Álmodva üldögélek
Az ablakom előtt.
Szemem a tengert járja,
Melyen a hold sugára
Sápadt-szőkén kitarja
Az ezüst-legyezőt.

BÚCSÚ.

(Musset.)

Vidd élted máshová,
Az életem ki voltál,
Ki voltál mindenem,
Legyen másé a kincs,
És új oltárt keress,
Ki nékem lettél oltár,
Én bűbájos virágom,
A napfényben ragyogjál,
S ki lesz, annál gondolj majd
Arra, aki nincs.

PIRKADÁS.

(Longfellow.)

A tengerből szél ütközött.
„Helyet nekem a köd között!”

Hajókra lebbent. „Fel vígan,
Fiúk! Az ének vége van!”

Partnak tartván kiáltozott:
„Ébredjetek, reggelt hozok!”

Az erdőt felharsogta. „Hé,
Lomblobogódat vedd elé!”

Madárpihék közé fuvellt.
„Kelj fel, madár, és kezd a dalt!”
Szólt a major fölött: „Kakas,
Zendítsd a szót, a nap magas!”
Búzának sűgött: „Szép magok,
A napnak hajbókoljatok!”
A toronynak rivallta ezt:
„Harang, az órát zengedezd!”
„Még nem. Légy nyugton.” Remegőn
Így sóhajtott a temetőn.

NINCS MINDÍG TAVASZ.

(Longfellow.)

A lég napfénybe öltözött,
A fecskehad nyilallva jár,
S a szilfán, itt a lomb között,
Tavaszt ígér a kis madár.

Mintegy az égbolt részeként
Ott túl a kék folyó lebeg,
Ott várják napnyugot szelét
S megülnek lusta fellegek.

A szil bimbója, lombja friss,
Melyet friss szellő felkeres,
És új az ereszfészke is.
Tavalyi fészkek mind üres.

A szerelmes ifjonti kéj
Édes teltsége ez, melyet
Alkonyuló mennybolt az éj
Gyöngédségébe most vezet.

Kislány, ki versem olvasod,
Éld ifjúságod. Elfut az!
Élvezd a bűvös illatot,
Mert jaj, nincsen mindíg tavasz.

Örülj, csókolj, míg ifjú vagy,
Minden mást jó sorsodra vess.
Az élet, az semmitse hagy.
Tavalyi fészkek - mind üres.

FÁRADSÁG.

(Longfellow.)

Ó kis lábak, miknek nagy út
Félelme és reménye jut,
Vérezni fogtok még nagyot.
Én, úti csárda vénje már,
Kit út után a lóca vár,
Rátok nézek s fáradt vagyok.

Ó kis kezek, mik oly soká
Cipeltek majd akárhová
Jogart, avagy koldusbotot:
E földön annyi év alatt
Mennyit vonszoltam tollamat...
Fáradtan nézem sorsotok.

Ó kis szívek, miknek jövő
Dobogtát tüskeként döfő
Vágyak tusái kergetik:
Az én szívem is volt parázs,
De most az ellobbant varázs
Szikláját hamvak elfedik.

Ó kis lelkek, ti édesek,
Kristály fényével ékesek
Mennyből szállt hópelyhek ti mind
Lelkem, e nyugvó nap, szegény
Megtörve életem ködén,
Vissza mily vad-rőten tekint...

FEBRUÁRI DÉLUTÁN.

(Longfellow.)

Vége a napnak.
Az alkony baktat.
Meghalt a csermely.
Deres a nyír.

Az ablakokra
Rátűz villogva
Hamuszín égről
Az esti pír.

A sövények ottan
Behavazottan
Már nem mutatják
Az utakat.

Végig a réten
Kísértetképpen
Koporsót kísér
Egy kis csapat.

Harangszó jajgat.
S e komor jajnak
Felelget bennem
Egy furcsa hang.

Félelmes árnyak
Tűnően járnak.
A szívem leng, leng,
Mint a lélekharang

KÉRÉS.

(Sully Prudhomme.)

Ha tudnád, milyen könnyes próba,
Hogy itt élünk: én s bánatom,
Eljönnél erre hébe-hóba,
Ahol lakom.

Ha tudnád, mily ír szenvedésnél
Egy tiszta nézés, mondhatom:
Merő véletlenből benéznél
Az ablakon.

Ha tudnád, hogy szívet a szívhez
Közel érezni mily öröm,
Leülnél testvérként e szíves
Vén küszöbön.

S ha tudnád, hogy szeretlek hűen,
Sőt azt is tudnád, mily nagyon,
Talán bejönnél egyszerűen
Egy szép napon.

ÉSZAKI-TENGER.

(Heine.)

Csönd a tengeren. Ragyogva
Küld a nap dús fényt a vízre,
És hajónk uszályló zöldet
Ír a hullámozó smaragdba.

Ott hasmánt a kormány mellett
Sajkásunk horkol szelíden.
Árboc alján kátrányfoltos
Fickó foldoz egy vitorlát.

Képén a maszat mögött is
Pír gyullad ki. Megvonaglik
Málé szája. Szenvedés ül
Két szép, nagy szemének mélyén.

A kapitány szidja éppen.
Káromkodva szól. „Gazember,
Szedtevette, a hordóból
Megint loptál egy heringet!”

Csend. A ringó víztükörből
Felkukucskál egy halacska,
Hogy nap süsse orrocskáját,
S farka vígan fickándozzék.

Hát egyszer csak, mint a villám,
Egy sirály cikáz le fentről.
S csőrében a martalékkal
Száll a kék, nagy végtelenbe.

VELENCE.

(Heine)

Csitt, gondolás,
Ne hallja más
Lapátodat. Legyünk
Így csendesen.
Csak kedvesem
Tudhatja, hogy megyünk.
Csillagszemével néz az ég.
Ha szóra nyílanék,
Ó milyen titkos kis mesét
Fecsegne el ma még.

Csitt, gondolás,
Ne hallj, ne láss.
Itt állj meg, itt a ház.
Fényt látok ott.
Az ablakot
Megmászom, jól vigyázz.
Szánnók az égnek bár e sok
Hű-hót egy hölgy helyett,
Azóta már mint angyalok
Fent kaptunk vón helyet.

DAL.

(Heine.)

Ostromoltam lángolóan,
S kurta nemmel eleresztett.
Ám ha mondtam: „Vége? Jól van!”
Akkor rögtön bögni kezdett.

Isten, hát most hozzád jönnék.
Itt csak szent szavad segíthet:
Ó szárítsd fel minden könnyét
És agyát világosítsd meg.

DAL.

(Heine.)

Minden fészek dalra zsendül,
Minden fáról nóta harsan.
Vajjon ki itt a karmester
Az erdei zenekarban?

Tán a pinty, mely kis fejével
Oly komoly taktusra bólog?
Vagy a jó kakukmadár, mely
Most precíz ütemre szólott?

Vagy talán a gólya úr, ki
Meggyőződéssel csinálja,
Hogy hosszú, komoly keleppel
Ezt a kórust dirigálja?

Nem, nem. A szívembe ült a
Karmester. Dobogva számol,
Mintha ismerném futólag.
Úgy rémlik, hogy neve Ámor.

DAL.

(Heine.)

Ördög vigye jó apádat,
Ördög vigye jó anyádat:
Jó szüleid, ők okozzák,
Hogy a színházban nem látlak.

Mert a páholyban megülnek
Terjedelmes termetökökkel,
S a háttérben ilyenformán
Eltakart szép gyermekökkel.

Ott ülnek. A drámát nézik.
Két szívnek tragédiáját.
Sőt a fájó szenvedést még
Hangos tapssal honorálják.

DAL.

(Heine.)

Nézem levélpapírod,
Mely szakítást izen.
Már nem szeretsz, azt írod.
Hát én ezt nem hiszem.

Beírtál búcsúzóban
Tizenkét ív papírt.
Aki szakít valóban,
Az kurtábban szakít.

DAL.

(Heine.)

Én követlek szívrepesve
Minden sarkán a világnak.
Mennél csúnyábban kezelsz te,
Én annál jobban imádlak.

A gonoszság megfog engem
És kiábrándít a hűség.
Szeretnél lerázni menten?
Szeress belém, gyönyörűség.

DAL.

(Heine.)

Ragyogó reggel, nyáron
Virágok közt mendegélek.
Ők beszélnek mindenáron.
Én egy szót sem beszélek.

Suttognak rámtekintve
Résztevő, édes szemmel:
„Ne haragudj testvérünkre,
Te szomorú, sápadt ember.”

DAL.*(Heine.)*

A hárs virult, a madár dalolt,
A nap tüzelőn lobogott.
Idadtad a szád. Karod átkarolt.
Szíved szívemen dobogott.

Most károgó varjak, hulló levelek.
A nap már nem sugaras.
Azt mondjuk hűvösen: Isten veled.
S modorunk oly udvarias...

DAL.*(Heine.)*

Sok ezredéve állnak
Ott fenn a csillagok.
Tekintetük egymásnak
Szerelmi bút ragyog.

És fényök bájos-bűvös
Nyelven beszélni kezd.
De semmiféle hűvös
Tanár nem érti ezt.

Ah, én tudom egészen
E nyelvet, angyalom.
Kacér arcodba néztem,
Az volt a nyelvtanom.

DAL.*(Heine.)*

Reggel kelve egyet kérdek:
„Jön ma kedvesem?”
Este búsan ágyba térek:
„Nem jött el ma sem.”

Átvirrasztván reggelt váró,
Fájó éjeget.
Nappal, mint az alvajáró,
Alva lépkedek.

DAL.*(Heine.)*

Cimbalom, bőgő, flóta,
Trombita, sokadalom.
Oly táncos, oly duhaj a nóta,
Oly víg ez a lakodalom.

Hangján hegedűknek, doboknak
Víg násznép andalog.
S közben leborulva zokognak
Ott fenn a kis angyalok.

DAL.*(Heine.)*

Kínjából bánatomnak
Kis dalokat csináltam.
S ők zengő szárnnyal bátran
A szívéhez osontak.

Elmentek. Visszatértek.
Zokogva visszaszálltak.
Nem mondják el, mit láttak,
Mikor szívébe néztek.

DAL.*(Heine.)*

A dalaim mérgezettek,
S ezt meg kell értenem:
Szép életembe a mérget
Te öntötted, szívem.

A dalaim mérgezettek,
S ezt meg kell értenem:
Kígyókat hordok magamban
S köztük téged, szívem.

SZERENÁD*(Rellstab.)*

Csendjén át az éjszakának
Száll hozzád a vágy,
És a lombos, régi fának
Suttogása lágy.

Meg ne lássa, meg ne lesse
Jöttöd senkisé,
Szívdobogva, szívrepesve
Várok rád, szívem.

Halkan csattog a madárka
Vágyó hangokat.
Lásd, ez néked szól, te drága,
Téged hívogat.

Párjaváró, párjavesztett
Kis madár a szív,
Melyben csókok vágya reszket,
S kérve, várva hív.

Kis madárka csattogását
Csendben hallgatom,
S mint a kis madár a társát,
Várlak, angyalom.

ESTE

(Chamisso.)

Szép gyermek, hagyj utamra mennem.
A késő óra didereg.
A napnak lassan-lassan vége,
S én majd csak ott lent pihenek.

Miért dalolsz nótákat nékem?
Mind idegen. Hogy érteném?
Mit mondtál? Szerelem? Hiába.
Ezt régen elfeledtem én.

Ha messze, messze visszanézek,
Szép volt. Ez rémlik még nekem.
De most az ösvény vár. És kell, hogy
Az ember végül helyt legyen.

A léptek tétovák lemennem,
De fordulóm parancsa üz.
És minden órán jobban érzem,
Hogy lassan-lassan hűl a tűz.

EGY ÁRIÁHOZ

(Körner.)

Egy csók az édes szájon,
Egy perc, - és égi tájon
Kell, hogy repesve szálljon
A vágyó, balga szív.

Csodálatos virágok
Ragyognak új világot
Rád. S megvalósult álmod
Örülni hív.

De csókok földi dolga
A vágyat meg nem oldja.
És szíved megbomolva
Hiába vív.

VÁGY

(Körner.)

A vágy kínját megélted
Mélyen, te lélek?
A forró sóvárgást,
Az örökös várást,
Az örökös lázat?
Ha titkosan
Egymásba fogan
Kéj és gyalázat
Mélyén a varázsnak?
Mennyekig
A csillagos ürbe
Vágynék a szív.
Az édes napfény
Ragyogva kisüt,
De kínzó agyrém
A szíveden üt.
Ó bár el ne szállna
A remény soha,
A szerelem álma
Oly szép csoda,
Az isten élő lehellete,
De tűnik. És tűnik az élet vele.

A TŰRELMETLEN

A szélnek ezt szeretném sírni el,
Az égre csillagokkal írni fel,
A rétre száz pipacssal vetni rá,
A napsugárra ezt nevetni rá,
És millió fa vén törzsébe vágnám:
Rád várok én,
Tiéd a szívem, drágám.

Egy kis rigót szeretnék venni majd
És nem kímélni véle semmi bajt:
Én megtanítanám, hogy mondja csak,
A hangok forró lángot ontsanak,
És ezt füttyölné folyton kis madárkám
Rád várok én,
Tiéd a szívem, drágám.

A nyári reggel ezt tündöklené,
A szellő vinné messzi táj felé,
Virágok illatukkal hintenék,
Az erdőszélen lombok intenék,
Hullám dalolná zengő tenger árján:
Rád várok én,
Tiéd a szívem, drágám.

Sóvár szememtől mért nem kérdi meg?
Ha elpirulok, mért nem érti meg?
Ha ajkamat lezárja némaság,
Miért nem érti meg szívem szavát,
A szót, amellyel lelkemet kitárnám:
Rád várok én,
Tiéd a szívem, drágám.

A CSODA

(Rednitz.)

Ah, semmi nincsen oly csodás,
Mint két szív tiszta násza,
A teljes összeolvadás
Elbűvölő varázsa.

A páros szív két hű barát,
Ha mosolyog, ha vérzik.
Az első csóknak mámorát,
Azt mindhalálíig érzik.

BUDAPEST (HULLÁMHOSSZ 545)

(Morand.)

Húzzuk-halasztjuk a vacsora óráját,
mégsem sötétül a júliusi nap.
22.10-kor még világosság lyuggatja a fák lombmennyezetét,
főként a hársakét, melyeknek irhája igen gyöngéd.
Éles-fehér fényszálakat gombolyít maga fölött
az Andelle-völgy.
Már nem is tudni, vajjon az Eure vidéke ez,
vagy Comoé az Elefántcsontparton.

(Bár az asztal körül kopogó cipősarok
a csusszanó meztelen talpak helyett
jelzi, hogy a szobalány cipőt hord,
s arca lámpafény esetén zöld lesz,
nem pedig fekete.)
23 órakor egy buta zeneszám után,
melynek szerzője a Prix de Rome-ot kapta,
a párizsi rádió aludni tér.
„Bonsoir, messieurs. Bonsoir, mesdames. Bonsoir, mesdemoiselles.”
Kihúny a táj, s a kavicstalajon az ablak négyszöge.
24 óra. Éjfél.
Most Daventry van soron.
A kert sötétjébe rejtve -
(Nyulak osonnak elé a sűrűből
és a friss zöldet rágcsálják.
Idáig érezni a szagát.
A kutyák, szemök elé kerített lompos farokkal,
szunnyadnak a még napmeleg lépcsőn.) -
a sötét kertben még hallom a Piccadilly-szálló zenekarát,
amint a zárószámot húzza.
Még az éttermi közönség újrázását is hallom,
sőt a szünetek alatt ezt: wonderful!
Aztán egyedül maradtam a Nagy-Medve csillagképével
s az átható szagú állatokkal.
Álmos kobold éretlen körtét ejt le a fáról.
Most
fogom a mahagóni-szekrényt,
a látóhatár minden irányába forgatom
és megkísértem,
hogyan túllépve a nyugati némaságon,
egyesüljek a német költészettel (Hilversum 26.3, 35)
vagy Stockholmon át (hossz 1153)
elérjem a skandináv isteneket,
akik Normandia voltaképpen urai.
Így ülök 0.42 órakor
kis kertemben
az alsó Szajna-vidék legsarkában
és íme hirtelen mit fogok:
édes, hosszan olvadó zokogást.
A dörgések és tengerészeti sípjelek
zagyva zűrzavarából kihámozom,
pattogó recsegések viharából kioldom
és idehozom magamhoz.
Csárdás ez,
amit a közép-európai éjjel lapos háta
az alva elnyúlt országokon át
eddig elhord.
A búzasárga Magyarország szól a zöld Normandiához,
a szilaj paripák a teheneket köszöntik.
A barna, hajfonatos parasztlányok

tavaszi virágokkal hímzett báránybőrbekecsökben
kulacsot nyujtanak felém
s almaborom miatt
orrukat fintorgatják csúfondárosan.
Haldokolva sír egy hegedű,
de megint csak új életre éled,
egy vörösruhás, tatárképű ember ütései alatt
ólmkönnyeket peng a cimbalom.
Most aratja gabonáját Magyarország.
És én a sötétben kissé restellem
buján csírázó zabom színét,
amely még meg sem sárgult.